

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
КУКМОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
КУКМАРА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫНЫҢ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

28.12.2020

Кукмара шәһәре

№ 721

«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында жәмәгать тәртибен тәэмин итү һәм жинаятьчелеккә каршы көрәш» муниципаль программасы

«2021-2023 елларга Татарстан Республикасында жәмәгать тәртибен тәэмин итү һәм жинаятьчелеккә каршы тору» дәүләт программасы нигезендә **караp бирәм:**

1. «2021 – 2023 елларга халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау, янгын куркынычсызлыгын һәм су объектларында кешеләр иминлеген тәэмин итү» муниципаль программасын (алга таба – Программа) кушымта нигезендә расларга.

2. Кукмара муниципаль районының Финанс-бюджет палатасына, ел саен чираттагы финанс елына район бюджетын формалаштырганда, Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджетыннан күрсәтелгән максатларга жибәрелә торган акчалар чикләрендә, мөмкинлекләрне исәпкә алып, Программа чараларын тормышка ашыруга акча күздә тотарга.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе урынбасары А.М.Әхмәтшинага йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе

А. Х. Гарифуллин

Кукмара муниципаль районы
 Башкарма комитет житәкчесенен
 _____ елның _____
 _____ номерлы карары белән
 расланган

**«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында жәмәгать тәртибен тәэмин итү
 һәм жинаятьчелеккә каршы тору» муниципаль программасы (алга таба –
 Программа)**

Паспорт

Программаның исеме	«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында жәмәгать тәртибен тәэмин итү һәм жинаятьчелеккә каршы тору» муниципаль программасы (алга таба – Программа)
Программаның заказчысы	«Кукмара муниципаль районы» муниципаль берәмлеге
Программаны эшләүчеләр	Кукмара муниципаль районының хокук бозуларны профилактикалау буенча ведомствоара комиссиясе; Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе каршындагы юл хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча район комиссиясе; Кукмара муниципаль районының наркотикларга каршы комиссиясе
Программаның максаты:	Кукмара муниципаль районында жинаятьчелеккә каршы тору, жәмәгать тәртибен саклау һәм жәмәгать куркынычсызлыгын тәэмин итү сыйфатын һәм нәтижелелеген арттыру
Программаның бурычлары	1. Кукмара муниципаль районында хокук бозуларны һәм жинаятьләрне профилактикалау эшчәнлеген камилләштерү; 2. Юл-транспорт һәлакәтләрәннән (алга таба – ДТП) үлүчеләр санын һәм зыян күрүчеләр булган юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү; 3. Кукмара муниципаль районында наркотикларны законсыз тарату һәм медицинадан тыш куллану масштабларының кимүе.
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2021 – 2023 еллар
Ярдәмче программалар исемлеге	1. «2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районының хокук бозуларны профилактикалау буенча комплекслы программасы» 2. «2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасы 3. «2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районы халкы арасында наркоманияне профилактикалау»
Еллар һәм чыганаclar буенча бүленеп, Программаны финанслау күләме	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты хисабына Программаны финанслауның гомуми күләме 6225,9 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

	(мең сум)	
	Ел	ТР Кукмара муниципаль районының жирле бюджет акчасы
	2021	2075,3
	2022	2075,3
	2023	2075,3
Барлығы	6225,9	

Искәрмә: финанслау күләме фаразланган характерда һәм, Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш

Программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (нәтижеләрне бәяләү индикаторлары) һәм программаның бюджет нәтижеләлеге күрсәткечләре	<p>Программаны тормышка ашыру хокук бозуларны профилактикалау системасының нәтижеләлеге арттырырга, барлык милек рәвешләрендәге предприятие, учреждение, оешмаларны, шулай ук жәмәгәтчелек һәм халыкны хокук бозуларны кисәтү буенча эшчәнлек оештыруга жәлеп итү; хокук бозуларны профилактикалауны норматив-хокукий жайга салуны тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.</p> <p>Программа чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга түбәндәгеләрне киметүгә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кылынган жинаятьләр санын 2020 елда 100 мең кешегә 656 берәмлеккә, 2023 елда 600 берәмлеккә кадәр киметергә; - тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан балигы булмаганнар тарафыннан кылынган жинаятьләр дәрәжәсен 2020 елдагы 2,0% тан 2023 елда 1,5% ка кадәр киметергә; - рецидив жинаятьчелек дәрәжәсен киметергә, ягъни тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан элек жинаять кылган затлар тарафыннан кылынган жинаятьләрнең чагыштырма санын 2020 елдагы 15,0% тан 2023 елда 12,0% ка кадәр киметергә; - жәмәгәт урыннарында, шул исәптән урамнарда кылынган жинаятьләрнең гомуми санын 2020 елдагы 20,0% тан 2023 елда 14,0% ка кадәр киметергә; - мөлкәти һәм икътисади жинаятьләр санын киметергә; - наркотик һәм психотроп матдәләрнең законсыз әйләнеше белән бәйлә жинаятьләр артуына юл куймаска; - Кукмара муниципаль районы территориясендә толерантлык идеяләрен пропагандалау һәм тарату өчен бердәм мәгълүмати киңлек булдырырга; - халык, бигрәк тә яшьләр арасында жинаятьчелек, эчкечелек һәм наркомания дәрәжәсенен кимтергә.
---	--

I. Программаны тормышка ашыру өлкәсенә гомуми характеристика, проблемалар һәм аларны чишү юллары

Төп стратегик максат – жинаятьчелеккэ каршы торунуң, жәмәгать тәртибен, милекне саклау сыйфатын һәм нәтижәлелеген күтәрү, жәмәгать куркынычсызлыгын һәм юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шулай ук халык тарафыннан эчке эшләр органнарына ышанычны арттыру.

Бу максатка ирешү өчен беренчел бурычларның берсе – халыкның имин тормыш эшчәнлеген өчен шартлар тудыру, шәхесне, жәмгыятьне һәм дәүләтне жинаятьчел кул суздан ышанычлы яклауны тәмин итү.

Соңгы елларда тупланган куркынычсызлыкны тәмин итү буенча бурычларны тормышка ашыру тәҗрибәсе һәм практика, һичшиксез, бу эшкә комплекслы якин килүне кертү кирәклегенә турында нәтижәгә китерә.

Хокук бозуларны профилактикалауның бөтен системасы эшенең нәтижәлелеген киметү озак вакытка исәпләнгән характерда булчак һәм халыкның куркынычсызлыгын тәмин итү өлкәсендә тискәре нәтижәләр алдагы елларда чагылыш табачак.

Болар барысы да хокук бозуларны профилактикалау проблемаларын хәл итүдә программа-максатчан якин килүне алга таба куллану зарурлыгына бәйле.

Өлеге программа гражданның күп гасырлык үзара хөрмәт һәм тату яшәү традицияләре нигезендә этномәдени ихтыяжларын канәгатьләндерүгә ярдәм итүгә юнәлдерелгән.

Наркотик чараларның законсыз әйләнеше белән шөгыйльләнуче затларны ачыклау, шулай ук өлеге линия буенча жинаятьләрне ачыклау буенча эшне активлаштыру максатыннан, наркотикларның законсыз әйләнешенә катнашы булган затлар турында кергән оператив мәгълүматка анализ ясала, наркотикларның законсыз әйләнешен һәм наркопритоннарны ачыклау буенча даими рәвештә максатчан рейдлар үткәрелә. Рейдлар үткәрү барышында элек хөкем ителгән, шулай ук элек наркотик матдәләр кулланган кешеләрне наркотик матдәләр куллану фактына тикшерү үткәрелә.

Юл хәрәкәте иминлегенә – Россия Федерациясенә мөһим социаль-икътисади һәм демографик бурычларының берсе. Автомобиль транспортында авариялелек тулаем жәмгыятькә дә, аерым гражданның да зур матди һәм мораль зыян китерә. Юл-транспорт травматизмы эшкә яраклы кешеләрне житештерү өлкәсеннән төшереп калдыруга китерә. Балалар һәлак була һәм инвалид кала.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү шәхси иминлекне тәмин итү, демографик, социаль һәм икътисади проблемаларны хәл итү, тормыш сыйфатын күтәрү, төбәк үсешенә ярдәм итү илкүләм бурычларының бер өлеше булып тора.

Автомобиль транспорты белән бәйле аварияләр проблемасы соңгы унъеллыкта юл-транспорт инфраструктурасының жәмгыять һәм дәүләт ихтыяжларына туры килмәве, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү системасының житештерлек дәрәжәдә эшләнмәве һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның бик түбән дисциплинасына бәйле рәвештә аеруча кискенләшә бара.

II. Программаның төп максатлары, бурычлары. Программаның көтелгән ахыргы нәтижәләрен тасвирлау, аны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

Программаны тормышка ашыруның максаты – Кукмара муниципаль районында жинаятьчелеккэ каршы торунуң сыйфатын һәм нәтижәлелеген арттыру, жәмәгать тәртибен саклау һәм жәмәгать куркынычсызлыгын тәмин итү, законсыз эшмәкәрлек эшчәнлегенә каршы тору һәм халыкның формаль булмаган мәшгульлеген.

Программаның максатына ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү кирәк:

- Кукмара муниципаль районында хокук бозуларны һәм жинаятьләрне профилактикалау эшчәнлеген камилләштерү;
- юл-транспорт һәлакәтләреннән үлүчеләр һәм юл-транспорт һәлакәтләреннән зыян күрүчеләр санын киметү;
- наркотикларны законсыз тарату һәм медицинага кагылышсыз

рәвештә куллану масштабларын киметү;

- район халкы арасында алкоголь продукциясен чамадан тыш куллану масштабларын киметү һәм алкоголизмны профилактикалау.

Программа бурычларын хәл итү өчен түбәндәге юнәлештәге чараларны гамәлгә ашыру каралган:

- Кукмара муниципаль районы территориясендә жинаятьчелек дәрәжәсенен кимүе;

- зыян күрүчеләр булган юл-транспорт һәлакәтләре санының һәм юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар саны кимүе;

- хокук саклау органнарының наркотикларның законсыз әйләнешен кисәтү буенча эш нәтижәлеләген арттыру.

III. Программаны ресурслар белән тәэмин итү

2021 – 2023 елларда районның жирле бюджеты акчалары хисабына Программаны финанслауның гомуми күләме 6225,9 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:
(мең сум)

Ел	Районның жирле бюджеты акчалары күләме
2021	2075,3
2022	2075,3
2023	2075,3

Программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм, район бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.

IV. Программаны тормышка ашыру механизмы һәм нәтижәлеләген бәяләү

Программа үтәлешен планлаштыру, үзара хезмәттәшлек итү, координацияләү һәм гомуми контрольне ел саен максатчан күрсәткечләрне һәм программа чараларына чыгымнарны, Программаны тормышка ашыру механизмын һәм башкаручылар составын тәгаенли, чараларны үтәү өчен җаваплы кешеләрдән Программаны үтәү барышы турында мәгълүмат соратып ала торган Кукмара муниципаль районының хокук бозуларны профилактикалау буенча ведомствоара комиссиясе; Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесе каршындагы юл хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча район комиссиясе; Кукмара муниципаль районының террорчылыкка каршы комиссиясе; Кукмара муниципаль районының наркотикларга каршы комиссиясе гамәлгә ашыра.

Программаны тормышка ашыру Программа чараларының аларны үтәү сроклары, бюджет ассигнованиеләре, шулай ук чыгымнар турында мәгълүмат күрсәтелгән исемлеген үз эченә алган еллык план нигезендә башкарыла.

Программаны тормышка ашыруның бөтен чорында нәтижәлеләген бәяләү 2023 елга Программаны үтәү нәтижәләрен бәяләү индикаторлары буенча күрсәткечләрне исәпкә алып үткөрелә.

«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында жәмәгать тәртибен тәэмин итү һәм жинаятьчелеккә каршы тору»
_____ елның _____
_____ номерлы Программасына 1
нче кушымта

«2021– 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районының хокук бозуларны профилактикалау эшчәнлеген оештыру» Ярдәмче программасы

ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАНЫҢ ПАСПОРТЫ

Ярдәмче программаның исеме	2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районының хокук бозуларны профилактикалау эшчәнлеген оештыру (алга таба –Ярдәмче программа-1)
Ярдәмче программа-1 нең жаваплы башкаручысы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программа-1 дә катнашучылар	<ul style="list-style-type: none"> - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты; - Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге; - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе; - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе; - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе; - «Кукмара район үзәк хастаханәсе» Дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе; - Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге; - «Кукмара районында халыкны эш белән тәэмин итү үзәге» дәүләт казна учреждениесе; - Россия Жәзаларны үтәү Федераль хезмәтенен ТР буенча Баш идарәсе жиняты-башкарма инспекциясе ФКУнең Арча муниципальара филиалы; - Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлегенен миграция мәсьәләләре бүлекчәсе; - Росгвардия идарәсенен Татарстан Республикасы буенча (Арча, Лаеш, Кукмара, Саба, Этнә, Балтач, Питрәч, Балык Бистәсе һәм Теләче районнары буенча) лицензия-рөхсәт эшләре бүлеге, Арча шәһәре; - Россия Федерациясе Тикшерү комитетының Татарстан Республикасы буенча Тикшерү идарәсенен Арча районы тикшерү бүлеге; - «Татмедиа» ААЖ филиалы «Хезмәт даны» («Трудовая слава») район газетасы

<p>Ярдәмче программа-1 максаты</p>	<p>Хокук бозуларны, жәмәгать тәртибен һәм жәмәгать куркынычсызлыгын профилактикалау системасын ныгыту, бу эшчәнлеккә жирле үзидарә органнарын, жәмәгать формированиеләрен һәм халыкны жәлеп итү, хокук бозуларны профилактикалауда һәм жинаятьчелеккә каршы көрәштә жирле үзидарә органнарының ролен һәм жаваплылыгын арттыру</p>
<p>Ярдәмче программа-1 нең бурычлары</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы территориясендә жинаятьчелек дәрәжәсенен киметү; - иң беренче чиратта эчкечелек, алкоголизм, наркомания, жинаятьчелек, балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеге, законсыз миграция белән көрәшкә юнәлдерелгән хокук бозуларны профилактикалау буенча эшне активлаштыру; - иректән мөхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларны ресоциальләштерү; - халыкка, барыннан да элек яшьләргә һәм мәктәп яшендәге балаларга әхлакий тәрбия бирүне активлаштыру һәм камилләштерү; - хокук бозуларны профилактикалау буенча Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районының норматив хокукий базасын камилләштерү; - хокук бозуларны кисәтү мәсьәләләрендә жирле үзидарә органнары эшчәнлеген координацияләү; - барлык милек рәвешләрендәге предприятиеләрне, учреждениеләрне, оешмаларны, шулай ук ижтимагый берләшмәләрне хокук бозуларны кисәтүгә жәлеп итү; - гражданның хокукий хәбәрдарлыгы һәм хокукий культурасы дәрәжәсен күтәрү; - эчке эшләр органнарының дежур частьләренен гражданның хокук бозулар турында гаризаларына һәм хәбәрләренә оператив жавап бирүе; - жәмәгать урыннарын алардагы хәлләрне контрольдә тотуның техник чаралары белән тәмин итү; - урамнарда һәм жәмәгать урыннарында хокук бозуларны кисәтү һәм профилактикалау эшен оптимальләштерү; - экстремистлык настроениеләрен һәм күренешләрен, милли ызгышны, раса һәм дини түземсезлекне профилактикалау; - хокук бозулар кылуга китерә торган сәбәпләрне һәм шартларны ачыклау һәм бетерү
<p>Ярдәмче программа-1 нең гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары</p>	<p>2021 – 2023 еллар</p>

<p>Ярдәмче программа-1 не финанслауның еллар һәм чыганаclar буенча бүленгән күләме</p>	<p>2021 – 2023 елларда 1 Ярдәмче программа чараларын үтәүгә финанс чыгымнары Кукмара муниципаль районы бюджеты (алга таба – район бюджеты) хисабыннан 1725,9 мең сум күләмендә планлаштырыла.</p> <table border="1" data-bbox="517 409 1374 757"> <thead> <tr> <th data-bbox="517 409 746 584">Ел</th> <th data-bbox="753 409 1374 584">Кукмара муниципаль районының бюджет акчасы (мең сум)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="517 584 746 629">2021</td> <td data-bbox="753 584 1374 629">575,3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="517 629 746 674">2022</td> <td data-bbox="753 629 1374 674">575,3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="517 674 746 719">2023</td> <td data-bbox="753 674 1374 719">575,3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="517 719 746 757">Барлығы</td> <td data-bbox="753 719 1374 757">1725,9</td> </tr> </tbody> </table> <p>Моннан тыш, түбәндәге чыгымнар да күздә тотыла: - бюджеттан тыш чыганаclar акчалары 575,3 - гамәлгә законнар белән тыелмаган башка чыганаclarдан акчалар 575,3</p> <p>Күрсәтелгән чыганаclarдан бүлеп бирелә торган акчалар күләме фаразланган характерга ия һәм Программа чаралары исемлеген, ирешелгән нәтижеләр нигезендә аларны гамәлгә ашыру срокларын һәм этапларын төгәлләштерүне исәпкә алып, тиешле финанс елына бюджет проекты формалаштырганда билгеләнгән тәртиптә ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.</p>	Ел	Кукмара муниципаль районының бюджет акчасы (мең сум)	2021	575,3	2022	575,3	2023	575,3	Барлығы	1725,9
Ел	Кукмара муниципаль районының бюджет акчасы (мең сум)										
2021	575,3										
2022	575,3										
2023	575,3										
Барлығы	1725,9										
<p>Ярдәмче программа-1 не иң мөһим максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре</p>	<p>Ярдәмче программа-1 чараларының нәтижеләлеген бәяләү өчен түбәндәге күрсәткечләрне кулланьрга тәкъдим ителә:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жинаятьләрнең саны (динамикасы); - тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми исәбендә балигъ булмаганнар тарафыннан кылынган жинаятьләрнең чагыштырма саны; - тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми исәбендә элек хөкем ителгән затлар тарафыннан кылынган жинаятьләрнең чагыштырма саны; - теркәлгән жинаятьләрнең гомуми исәбендә урамнарда кылынган жинаятьләрнең чагыштырма саны; 										
<p>Ярдәмче программа-1 не гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре</p>	<p>Ярдәмче программа-1 не гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> • хокук бозуларны профилактикалау буенча дөүләт системасының нәтижеләлеген арттырырга, хокук бозуларны кисәтү буенча эшчәнлекне оештыруга предприятиеләрне, учреждениеләрне, барлык милек рәвешләрендәгә оешмаларны, шулай ук ижтимагый оешмаларны жәлеп итәргә; • хокук бозуларны профилактикалауны норматив хокукый жайга салуны тәмин иәргә; • Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны тәмин итү буенча жирле үзидарә органнары һәм ижтимагый оешмалар эшчәнлеген мәгълүмати тәмин итүне яхшыртырга; • кылынган жинаятьләр санын 2020 елда 100 мең кешегә 656 берәмлеккә, 2023 елда 600 берәмлеккә кадәр киметергә; • жәмәгать урыннарында, шул исәптән урамнарда кылынган 										

	<p>жинаятьләрнең гомуми санын 2020 елдагы 20,0% тан 2023 елда 14,0% ка кадәр киметергә;</p> <ul style="list-style-type: none"> • балигь булмаганнар тарафыннан кылынган жинаятьләр артуны булдырмау буенча профилактик чараларны дәвам итәргә; • рецидив жинаятьчелек дәрәжәсен киметергә, ягъни тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан элек жинаять кылган затлар тарафыннан кылынган жинаятьләрнең чагыштырма санын 2020 елдагы 15,0% тан 2023 елда 12,0% ка кадәр киметергә; • тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан балигь булмаганнар тарафыннан кылынган жинаятьләр дәрәжәсен 2020 елдагы 2,0% тан 2023 елда 1,5% ка кадәр киметергә; • мөлкәти һәм икътисади жинаятьләр санын киметергә; • «көнкүреш» жинаятьчелек дәрәжәсен, ягъни көнкүрештә кылынган жинаятьләрнең чагыштырма санын киметергә; • исерек хәлдә кылынган жинаятьләрнең чагыштырма санын тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан киметергә; • наркотик һәм психотроп матдәләрнең законсыз әйләнеше белән бәйлә жинаятьләр артуга юл куймаска; • миграцион агымнарны контрольдә тотуны көчәйтәргә, законсыз мигрантлар санын киметергә; • халыкның хокук саклау органнарына ышаныч дәрәжәсен арттырырга.
--	--

1. Проблеманың эчтәлеге һәм аны программалы хәл итүнең максатка ярашлылыгы

Татарстан Республикасы Президенты Указларын һәм Татарстан Республикасы законнарын, федераль һәм республика программаларын, шул исәптән жинаятьчелеккә каршы көрәш, наркотиклаштыруны профилактикалау, эшсез халыкны эш белән тәэмин итүгә һәм социаль яклауга ярдәм итү, яшьләргә һөнәри юнәлеш бирү һәм психологик ярдәм күрсәтү системасын үстерү буенча да гамәлгә ашыру, шулай ук полициянең участок уполномоченныйлары эшчәнлегенә нәтижәләгән һәм аларны социаль-хокукый яклау дәрәжәсен күтәрү буенча күрелә торган чаралар Кукмара муниципаль районында жәмәгать куркынычсызлыгы торышын тотрыкландыруга уңай йогынты ясый һәм билгеле бер дәрәжәдә ярдәм итә.

Кабул ителгән һәм гамәлгә ашырыла торган «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе субъектлары дөүләт хакимиятенә закон чыгару (вәкиллеке) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 26.3 статьясына үзгәрешләр кертү хакында» 197-ФЗ номерлы федераль законнан, Татарстан Республикасы Президентының 2005 елның 8 апрелдәге УП-127 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасының коррупциягә каршы сәясәте Стратегиясе, «Татарстан Республикасында жәмәгать тәртибен саклауда гражданнарның катнашуы турында» 2015 елның 16 гыйнварындагы 4-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнан, «Татарстан Республикасында

коррупциягә каршы тору турында» 2006 елның 4 маендагы 34-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законныннан, «Балигъ булмаганнарның жәмәгать тәрбиячеләре турында» 2009 елның 21 гыйнварындагы № номерлы, «Татарстан Республикасы территориясендә эзер продукция күләменен 15 проценттан артыгы этил спирты булган алкогольле продукцияне ваклап сату вакытын чикләүне билгеләү турында» 2010 елның 2 ноябрәндәге 80-ТРЗ номерлы, «Татарстан Республикасында балаларның сәламәтлегенә, аларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә зыян китерүне кисәтү чаралары хакында» 2010 елның 14 октябрәндәге 71-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законныннан, «Татарстан Республикасында алкоголь продукциясен, сыра, тәмәкене чамадан тыш куллануны киметү һәм халык арасында сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру буенча өстәмә чаралар турында» 2010 елның 29 октябрәндәге 867 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарыннан, «Татарстан Республикасында жәмәгать тәртибен саклауны көчәйтү буенча өстәмә чаралар турында» 2000 елның 24 маендагы УП-369 номерлы Татарстан Республикасы Президенты Указы, «2014 – 2020 елларга Татарстан Республикасында жәмәгать тәртибен тәмин итү һәм жинаятьчелеккә каршы көрәш» Дәүләт программасын раслау турында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 16 октябрәндәге 764 номерлы карарыннан уңай нәтижә көтелә.

Жәмәгать куркынычсызлыгының торышына гражданнарның аерым социаль жайлашмаган категорияләре, алар арасында караучысыз балалар һәм яшүсмерләр, балигъ булмаган хокук бозучылар һәм иректән мөхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затлар, шулай ук әлеге категория гражданнарны реабилитацияләүнең чын мәгънәсендә нәтижәле формалары булмау аеруча тискәре йогынты ясый. Күрелә торган чараларның шактый өлеше таркау (берләшмәгән) һәм тар ведомство характерына ия.

2020 елның 9 ае нәтижеләре буенча теркәлгән жинаятьләр саны 238 дән 335 кә кадәр арткан, 40,8% ка күбрәк, Татарстан Республикасы буенча үсеш +9,2%.

Теркәлгән жинаятьләр саны арту түбәндәгеләр арту хисабына барлыкка килде:

- кеше үтерү – 50% ка, 2 дән 3 кә;
- аңлы рәвештә сәламәтлеккә авыр зыян салу-100% ка (2 тапкыр), 2 дән 4 кә;
- аңлы рәвештә сәламәтлеккә үлемгә китергән авыр зыян салу – 200% ка (3 тапкыр), 1 дән 3 кә;
  - - торак биналардан урлау – 40% ка, 5 тән 7 гә;
  - – талаулар – 400% ка (5 тапкыр), 2 дән 10 га;
  - - һөжүм итү – 100% ка, 0 дән 4 кә;
  - – янап акча алу-100% ка, 0 дән 1 гә;
  - - АМТны хокуксыз алу фактлары – 100% ка (2 тапкыр), 1 дән 2;
  - – ут төртү яки шартлату юлы белән миләкне аңлы рәвештә юк итү яки зыян китерү фактлары – 33,3% ка, 3 тән 4 кә;
  - - юл хәрәкәте кагыйдәләрен һәм транспорт чараларын эксплуатацияләү кагыйдәләрен бозу (РФ ЖК 264 ст.) – 100% ка (2 тапкыр), 2 дән 4 кә.

Жәмәгать урыннарында 64 жинаять теркәлгән (узган елның шул ук чорында – 49). Жинаятьчелекнең гомуми структурасында аларның чагыштырма саны 19,1% тәшкил итте (узган елның шул ук чорында – 20,6%). Урамнарда 43 жинаять теркәлгән, бу узган елның

шул ук чорындагы (37) белән чагыштырганда 16,2% ка күбрәк. Жинаятьчелекнең гомуми структурасында аларның чагыштырма саны 12,8% тәшкил итте (узган елның шул ук чорында – 15,5%), бу исә әлеге категория буенча уртача күрсәткечтән 2,1% ка күбрәк.

Элегрәк хөкем ителгән затларга карата кузгатылган жинаять эшләре буенча тикшерелгән жинаятьләр саны 54 тән 55 кә яки 1,9% ка артты. Тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан аларның чагыштырма саны 23,3% тәшкил итте (узган елның шул ук чорында – 31,8%), бу әлеге категория буенча уртача күрсәткечтән (31,2%) 7,9% ка кимрәк. Элегрәк жинаять кылган затлар тарафыннан жинаять кылуның сәбәбе-социаль гарантияләр булмау, эшкә урнашуда кыенлыклар һәм төзәтү юлына басарга теләмәү.

Балигь булмаганнар арасында хокук бозуларны һәм жинаятьләрне кисәтү өстенлекле юнәлешләрнең берсе булып тора. Балигь булмаганнарга карата кузгатылган жинаять эшләре буенча тикшерелгән жинаятьләр саны 5 тән 1 гә кадәр яки 80% ка (5 тапкыр) кимеде.

Тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми саныннан аларның чагыштырма саны 0,4% тәшкил итте (узган елның шул ук чорында – 2,9%), бу әлеге категория буенча уртача күрсәткечтән (1,8%) 1,4% ка кимрәк.

Жинаятьчелеккә каршы көрәш практикасы бүгенге көндә жирле үзидарә органнарының һәм ижтимагый хәрәкәтләрнең тырышлыгын таләп итә. Хокук бозуларны профилактикалау мәсьәләләрен хәл итүгә тиешле финанс һәм матди-техник чаралар белән ныгытылган комплекслы якин килүне тәмин иткән очракта гына тамырдан үзгәрешкә ирешергә мөмкин. Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында бу өлкәдә хәлне яхшыртуга ирешү әлеге Ярдәмче программа-1 чараларына һәм муниципаль, һәм дәүләт ярдәме күрсәткәндә мөмкин.

2. Ярдәмче программа-1 не гамәлгә ашыруның төп максатлары һәм бурычлары, сроклары һәм этаплары

Ярдәмче программа-1 нең төп максатлары – хокук бозуларны профилактикалау системасын формалаштыру, жәмәгать тәртибен һәм жәмәгать куркынычсызлыгын ныгыту, бу эшчәнлеккә дәүләт органнарын, жәмәгать формированиеләрен һәм халыкны жаләп итү, хокук бозуларны профилактикалау һәм жинаятьчелеккә каршы көрәштә жирле үзидарә органнарының ролен һәм жаваплылыгын арттыру.

Ярдәмче программа-1 түбәндәге бурычларны билгели:

Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы территориясендә жинаятьчелек дәрәжәсенә кимүе;

иң беренче чиратта эчкечелек, алкоголизм, наркомания, жинаятьчелек, балигь булмаганнарның күзәтүчесезлеге, законсыз миграция белән көрәшкә юнәлдерелгән хокук бозуларны профилактикалау буенча эшне активлаштыру;

иректән мөхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларны ресоциализацияләү;

халыкка, барыннан да элек яшьлэргә һәм мәктәп яшендәге балаларга әхлакый тәрбия бирүне активлаштыру һәм камилләштерү;

хокук бозуларны профилактикалау буенча Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районының норматив хокукый базасын камилләштерү;

хокук бозуларны кисәтү мәсьәләләрендә жирле үзидарә органнары эшчәнлеген координацияләү;

барлык милек рәвешләрендәге предприятиеләрне, учреждениеләрне, оешмаларны, шулай ук ижтимагый берләшмәләрне хокук бозуларны кисәтүгә жәлеп итү;

гражданның хокукый хәбәрдарлыгы һәм хокукый культурасы дәрәжәсен күтәрү;

Эчке эшләр органнарының дежур частьләренең гражданның хокук бозу турында гаризаларына һәм хәбәрләренә оператив жавап бирүе;

жәмәгать урыннарын алардагы хәлләрне контрольдә тотуның техник чаралары белән тәмин итү;

урамнарда һәм жәмәгать урыннарында хокук бозуларны кисәтү һәм профилактикалау эшен оптимальләштерү;

экстремистлык настроениеләрен һәм күренешләрен, милли ызгышны, раса һәм дини түземсезлекне профилактикалау;

хокук бозулар кылуга китерә торган сәбәпләрне һәм шартларны ачыклау һәм бетерү

Ярдәмче программа-1 2021 – 2023 еллар дәвамында тормышка ашырыла.

3. Ярдәмче программа-1 не ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

Ярдәмче программа-1 не Кукмара муниципаль районы бюджеты исабына финанслауның гомуми күләме 1 725,9 мең сум тәшкил итә.

Ел	Кукмара муниципаль районының бюджет акчасы (мең сум)
2021	575,3
2022	575,3
2023	575,3
Барлығы:	1725,9

Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыруга чараларны башкаручыларның төп эшчәнлеген финанслауга бүлеп бирелгән акчалардан файдалану күздә тотыла.

Ярдәмче программа-1 не финанслау күләме фаразлау характерында һәм Кукмара муниципаль районының тиешле елга бюджет проектын формалаштырганда, Кукмара муниципаль районы бюджеты мөмкинлекләреннән чыгып, билгеләнгән тәртиптә ел саен аныкланырга тиеш.

4. Ярдәмче программа-1 не тормышка ашыру механизмы

Ярдәмче программа-1 нең үтәлешен планлаштыру, үзара хезмәттәшлек итү, координацияләү һәм гомуми контрольдә тоту Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан башкарыла, ул ел саен Ярдәмче программа-1 чараларына максатчан күрсәткеләрне һәм чыгымнарны, Ярдәмче программа-1 не гәмәлгә ашыру механизмын һәм башкаручыларның составын аныклай, чараларны үтәү өчен җаваплы субъектлардан Ярдәмче программа-1 нең үтәлеше турында мәгълүмат соратып ала.

Ярдәмче программа-1 не тормышка ашыру, аларны үтәү срокларын, бюджет ассигнованиеләрен күрсәтеп, чаралар исемлеген үз эченә алган еллык план нигезендә гәмәлгә ашырыла.

Ярдәмче программа-1 не тормышка ашыру өчен җаваплы башкаручылар Ярдәмче программа-1 нең заказчы-координаторына квартал саен, хисап чорыннан соң килә торган айның 10 числосына кадәр чаралар үтәлеше һәм чараларны башкаручыларга тиешле бюджетлардан бүлеп бирелә торган акчаларның үзләштерелүе турында арта баручы нәтижә белән һәм тулаем алганда хисап елына мәгълүмат тапшыралар.

Ярдәмче программа-1 гәүзгәрешләр кертү Ярдәмче программа-1 чараларын җаваплы башкаручы тарафыннан яисә Татарстан Республикасы Хөкүмәте йөкләмәләрен билгеләнгән таләпләр нигезендә үтәү йөзеннән гәмәлгә ашырыла.

Кукмара муниципаль районының хокук бозуларны профилактикалау буенча ведомствоара комиссиясе утырышларында программа чараларын үтәү һәм финанс чараларын куллануның нәтижәләгән даими карау планлаштырыла, аларда хокук бозуларны профилактикалау субъектлары житәкчеләре – Ярдәмче программа-1 не башкаручылар тыңланачак. Ел саен 1 февральгә кадәр Кукмара муниципаль районы Советы утырышында Ярдәмче программа-1 нең узган елдагы үтәлеше турында йомгаклау доклады тәкъдим ителә.

5. Ярдәмче программа-1 нең икътисады, социаль һәм экологик нәтижәләгән бәяләү

Ярдәмче программа-1 чараларын үтәү түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:

- хокук бозуларны профилактикалау системасының нәтижәләгән арттыру, хокук бозуларны кисәтү буенча эшчәнлекне оештыруга барлык профилактика субъектларын, җәмәгәтчеләкне җәлеп итү;

хокук бозуларны профилактикалауны норматив хокукый җайга салуны тәмин ияргә;

-законга буйсынучан гражданин яшәү рәвешен формалаштыру өчен мәгълүмати-пропаганда эшчәнлеген тулырак кулланырга;

халыкның хокук саклау органнарына ышаныч дәрәжәсен арттырырга;

- кылына торган авыр һәм аеруча авыр жинаятьләр санын киметү;
- урамнарда һәм башка жәмәгать урыннарында криминоген хәлне тотрыкландырырга һәм әлеге төр жинаятьләрне этаплап киметә башларга;
- балигь булмаганнар тарафыннан кылынган хокук бозуларны киметүне дәвам итәргә;
- элек хөкем ителгән затлар тарафыннан кылынган хокук бозуларны киметүне дәвам итәргә.

«
2
0
2
1
—
2
0
2
3
е
л
л
а
р
г
а
Т
а
т
а
р
с
т
а
н
Р
е
с
п
у
б
л
и
к
а
с
ы
К
у
к
м
а
р
а

Э
Ш
Ч
Э
Н
Л
Е
Г
Е
Н

О
Е
Ш
Т
Ы
Р
У
»

Я
Р
Д
Э
М
Ч
Е

П
Р
О
Г
Р
А
М
М
А
С
Ы
Н
А

К
У
Ш
Ы
М
Т
А

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
Максат: Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында хокук бозуларны һәм жинаятьләрне профилактикалау эшчәнлеген камилләштерү					
1 нче бурыч. Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы территориясендә жинаятьчелек дәрәжәсенә киметү					
1.1. Татарстан Республикасы жәмәгать куркынычсызлыгы һәм хокук саклау органнары эшчәнлегенә проблемаларына бәйле мәсьәлеләр буенча муниципаль районда социологик тикшеренүләр үткәргә булышлык күрсәтүне оештыру	ТР Ижтимагый палатасы, муниципаль район Советының Ижтимагый палатасы, Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар	100 мең кешегә кылынган жинаятьләр саны, берәмлек	656,0	640,0
1.2. Халыкта законсыз саклана торган корал һәм сугыш кирәк-яраклары тапшыруны стимуллаштыру	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге	2021 – 2023 еллар			
1.3. Коррупциягә, ялган монеталылыкка, алкогольле һәм спиртлы продукциянең законсыз әйләнешенә каршы көрәш буенча оператив-профилактик чаралар үткәргә, аларны массакүләм мәгълүмат чараларында яктырту, жәмәгать урыннарында агитация-реклама материаллары урнаштырырга	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижелерне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
1.4. Хокук бозуларны профилактикалауга юнәлдерелгән пиар-акцияләр оештырырга, аларның барышын һәм нәтижеләрен массакүләм мәгълүмат чараларында яктыртырга	«Татмедиа» филиалы, Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге (киләшү буенча), ММИ (киләшү буенча), Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе	2021 – 2023 еллар			
1.5. Медицина экспертизасының заманча ысулларын гамәлгә кертүгә, белгечләрне укытырга, өзлексез эшләү өчен чыгым материаллары белән тәмин итүгә.	«Кукмара РҮХ» ДАССУ	2021 – 2023 еллар			
1.6. Контроль буенча үткәреп торган планлы чаралар кысаларында психоактив матдәләр булган продукцияне ачыклау һәм әйләнештән алу эшен дәвам итүгә	Роспотребнадзорның ТР буенча территориаль бүлеге (киләшү буенча), ТР буенча РФ УФСКН (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
1.7. Татарстан Республикасы Кукмара районы территориясендә тәмәке эшләнмәләрен ваклап сатучы хужалык итүче субъектларны, билгеләнгән	Роспотребнадзорның ТР буенча территориаль бүлеге (киләшү	2021 – 2023			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижелерне бәяләү индикаторлар ы, үлчөү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
таләпләрне бозып, тәмәке сату фактларын ачыклап, контрольлек итәргә	буенча)	еллар			
1.8. Алкогольле һәм спиртлы продукциянең легаль булмаган әйләнешен кисәтүгә, балигы булмаганнар тарафыннан тәмәке әйберләре, алкогольле һәм спиртлы продукция куллану фактларына, контрафакт һәм фальсификацияләнган товарларны әйләнештән алуға юнәлдерелгән оператив-профилактик чаралар үткәру;	ТР Дәүләт алкоголь инспекциясенең территориаль бүлеге, Роспотребнадзорның ТР буенча территориаль бүлеге (киләшү буенча), ТР буенча Эчке эшләр министрлыгы (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
1.9. Дини-милли экстремизмга каршы юнәлдерелгән мәгълүмати-пропаганда эшчәнлеген оештырырга	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге (киләшү буенча), Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар			
1.10. Объектларда һәм якин-тирә территориядә видеокүзәтү урнаштыру буенча шәхси эшмәкәрләр һәм ижтимагый оешмалар белән эшне оештырырга.	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге (киләшү буенча),	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижелерне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
	Мәжбүри медицина иминияте				
1.11. Халык арасында гражданнарға карата хокук бозулар кылган вакытта эш итү тәртибе турында белешмәлекләр (листовкалар) һәм социаль мошәңниклык профилактикасы буенча башка материалларны эшләү һәм тарату.	Россия Эчке эшләр министрлығының Кукмара районы буенча бүлеге, Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар			
1.12. Алкогольле һәм наркотикларга бәйлеләктән интегүче затларны социаль тернәкләндерү һәм адаптацияләү (диагностика, дөвалау, реабилитацияләү, эшкә урнашу, документларны торгызу, яңа һөнәрләр алу мәсьәләләре буенча ярдәм күрсәтү);	Социаль яклау бүлеге, Халыкны социаль яклау бүлеге, Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар			
1.13. Белем бирү учреждениеләрен физик саклауны тәәмин итәргә (лицензияләнган сакчылык предприятиеләре, лицензияле сакчылар белән физик саклауга шартнамәләр төзүгә чыгымнар)	Мәгариф идарәсе, Мәжбүри медицина иминияте				
1.14. Билгеле бер яшәү урыны булмаган затларны социаль адаптацияләү буенча гражданнарны хокукый агарту һәм	Социаль яклау бүлеге				

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
хокукий мәгълүмат бирү					
1.15. Әлеге өлкәдә эшчәнлек алып баручы социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга һәм ижтимагый берләшмәләргә ярдәм итү					
2 бурыч. Балигъ булмаганнар белән эшләүнең инновацион формаларын һәм методларын куллану, балалар һәм яшьләргә әхлакий һәм патриотик тәрбия бирүне активлаштыру һәм камилләштерү					
2.1. Балигъ булмаганнарның жәмәгать тәрбиячеләре арасында ел саен үткәрелә торган республика конкурсын (муниципаль этап) үткөрүне оештырырга. Аларның эшчәнлеген матди кызыксындыру системасын эшләргә.	балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе;	2021 – 2023 еллар	тикшерелгән жинаятьләрең гомуми исәбендә балигъ булмаганнар тарафыннан кылынган жинаятьләрең чагыштырма саны, процентларда	2,0	1,8
2.2. «Балигъ булмаганнарның иң яхшы жәмәгать тәрбиячесе» еллык республика конкурсында катнашу	балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе;	2021 – 2023 еллар			
2.3. Тематик лекторийлар, сыйныф сәгатьләре үткөрү, радиода, газетада яшүсмерләр арасында жинаятьчелек, имин булмаган гаиләләр, балигъ балигъ булмаганнарга карата хокукка каршы кул сузу, караучысызлык һәм тәрбиячесезлек, эчкечелек, наркомания һәм токсикомания, балалар арасында юл-транспорт травматизмы һ. б. мәсьәләләр буенча	Мәгариф идарәсе, Үзәк район хастаханәсе, халыкны социаль яклау бүлеге, Россия Эчке	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижелерне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
мәкаләләр чыгару.	эшләр министрлыг ының Кукмара районы буенча бүлеге				
2.4. Сәламәтләнדרү учреждениеләре базасында дәүләтнең аерым кайгыртуына мохтаж балигь булмаганнар өчен махсус медицина-психологик тернәкләндерү программаларын тормышка ашыру	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыг ының Кукмара районындаг ы Социаль яклау бүлеге, Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе	2021 – 2023 еллар			
2.5. Укучыларның девиант тотышын кисәтү буенча Татарстан Республикасы Кукмара районы гомуми белем бирү учреждениеләренең тәрбия эшләре буенча директор урынбасарларының методик эшләнмәләре конкурсын үткөрү	Мәгариф идарәсе	2021 ел			
2.6. Балигь булмаганнарның хокук бозуларын профилактикалау (Эчке эшләр органнарының профилактик исәбендә торучы яшүсмерләр өчен профиль	Мәгариф идарәсе, Балалар ижат үзәге,	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижелерне бәялөө индикаторлар ы, үлчөө берәмлеклөре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 өл
1	2	3	4	5	6
сменалар оештыру).	балалар- яшьлөр ижат үзөгө, Яшьлөр эшлөре һәм спорт идарәсе, Балигы булмаганнар эшлөре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе				
2.7 социаль куркыныч хәлдә булган балаларны социаль әһәмиятле эшчәнлеккә актив жәлеп итүгә юнәлдерелгән грант нигезендә проектлар конкурсларында катнашу	Мәгариф идарәсе Белем бирү учреждение ләре	2021 – 2023 еллар			
2.9. проектын тормышка ашыруны дөвам итәргә Район мәгариф учреждениеләрендә «Мәктәп килештерү хезмәте»	Мәгариф идарәсе Белем бирү учреждение ләре	2021 – 2023 еллар			
2.10 Хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә эшлөүче житәкчеләр һәм педагогик хезмәткәрләр өчен, практикларны, хакимият органнары вәкилләрен, хокук саклау органнары хезмәткәрләрен жәлеп итеп, квалификация күтәрү курслары, төрле фәнни-гамәли чаралар оештырырга	Мәгариф идарәсе социаль- гуманитар белем бирү үзөгө белән берлектә (килешү	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаруучылар	Чараларның үтөлү сроклары	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
	буенча)				
2.11 Яшүсмерләр-яшьләр арасында экстремизмны профилактикалау мәсьәләләре буенча тәрбия өлкәсе кадрларының квалификациясен күтәрү курсларында катнашу	Мәгариф идарәсе Белем бирү учреждениеләре	2021 – 2023 еллар			
2.12 Республика конкурсларының муниципаль этапларын үткәрү: үсеп килүче буынның рухи-әхлакый культурасын формалаштыруга, жәмгыятьне, әйләнә-тирә дөньяны толерант итеп кабул итүгә юнәлтелгән, шул исәптән яшьләргә мәдәният, төрле этнослар тарихы турында мәгълүмат житкерүне дә кертеп, социаль әһәмиятле проектлар; Татарстан Республикасы Кукмара районы белем бирү учреждениеләрендә интернациональ дуслык клубларын үстерү буенча иң яхшы эшкә	Мәгариф идарәсе, Кукмара районы буенча Эчке эшләр министрлыгы (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
2.13. Үткәрергә: ел саен үткәрелә торган «Ажаган» хәрби-патриотик уены; яшьләр, шул исәптән Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлегенң ПДНда профилактик исәптә	Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, Мәгариф идарәсе ТР	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
<p>торучы затлар өчен хәрби-спорт, патриотик чатыр лагерлары;</p> <p>гражданның, белем бирү оешмалары укучыларының тыл хезмәтчәннәре, Бөек Ватан сугышы ветераннары, хәрби хәрәкәтләрдә һәм локаль конфликтларда катнашучылар, ТР РОГО (ДОСААФ) вәкилләре белән очрашулары;</p> <p>ел саен Призывник көне</p>	ДОСААФ (киләшү буенча), Кукмара районы буенча ТР ВК (киләшү буенча), Балалар ижаты үзәге				
2.14. Мәктәп, югары һәм урта һөнәри белем бирү учреждениеләре укучыларына идея-әхлакый тәрбия бирү, хокук бозуларны профилактикалау, хокук аңын формалаштыру, буенча кинофильмнар, кинодәресләр күрсәтүне оештыру	Мәдәният идарәсе, Мәгариф идарәме	2021 – 2023 , квартал саен			
2.15 Мәктәп һәм сыйныф укучылары белән Спартакиада, ярышлар, конкурслар, «куркынычсызлык мәктәбе» үткәргә	Кукмара янгын-коткару гарнизоны (ТР буенча МЧС РФ по РТ)				
2.16. Яшүсмерләр һәм яшьләр белән мәдәниягә һәм конфессиягә диалогны үстерү, толерант тәртип күнекмәләренә өйрәтү буенча чаралар комплексын (слетлар, конференцияләр, семинарлар, форумнар, психологик һәм коммуникатив тренинглар) оештырырга	МДМСТ РТ	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 өл
1	2	3	4	5	6
2.17 Жәмәгать тәртибен саклау буенча яшьләр, мәктәп формироваиеләрен, шул исәптән ирекле халык дружиналарын үстерү эшен оештыруны тәмин итәргә.	Эчке эшләр министрлыгы (киләшү буенча), Башкарма комитет, «Форпост» үзәге» МБУ	2021 – 2023 еллар			
2.18 «Күнелсезләнмәүче ишегалды» жәйге (каникул) чорында балалар һәм яшүсмерләр белән яшәү урыны буенча эш оештырырга.	Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, «П/к «Ялкын», «Форпост» үзәге» МБУ	2021 – 2023 еллар			
2.19 Муниципаль хезмәткәрләрнең – гаилә иминлеге буенча инспекторларның эшчәнлеген оештыру һәм аларны карап тоту	Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар			
3 нче бурыч Хөкем ителүчеләрне иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат итүгә әзерләүне оештыру					
3.1. Иректән мәхрүм итү рәвешендә жәза үтүче затларны ресоциальләштерү (эш урыннарын квоталау, һөнәри юнәлеш бирү, хезмәт адаптациясе (социаль адаптация үзәкләрендә проф.эшләр, һөнәри юнәлеш бирү буенча дәүләт хезмәте күрсәтү һ. б.)	Халыкны социаль яклау бүлеге		тикшерелгән жинаятьләрнең гомуми исәбендә элек хөкем ителгән затлар тарафыннан кылынган жинаятьләрнең	15,0	14,0
3.2. Иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларга матди ярдәм күрсәтү	Социаль яклау бүлеге				

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
3.3. Иректән мөхрүм итү урыннарыннан кайткан затларны ресоциализацияләү буенча эшче төркем утырышларын үткөрү	Иректән мөхрүм итү урыннарыннан кайткан затларны ресоциализацияләү буенча эшче төркем		чагыштырма саны;		
3.4. Татарстан Республикасы жинаять-башкарма системасы учреждениеләрендәге туберкулез белән авыручылар өчен дөвалау-диагностика чараларын үткөрүне оештырырга	«Кукмара РҮХ» ДАССУ, РТ буенча УФСИН (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
3.5. Хокук бозулар кылуга сәләтле психик тайпылышлар булган пациентларны «Сенсор бүлмәсе» жиһазлары ярдәмендә реабилитацияләүнең заманча ысулларын кертү	ТР Сәламәтлек саклау министрлыгы, «Кукмара РҮХ» ДАССУ	2021 – 2023 еллар			
3.6 балигъ булмаган балалары булган, шул исәптән иректән мөхрүм итү урыннарыннан азат ителгән балигъ булмаган затларны социаль тернәкләндерү эшен оештырырга.	ОСПСиД, Халыкны эш белән тәэмин итү үзәге (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
4 нче бурыч. Жәмәгать куркынычсызлыгын тәэмин итүдә эчке эшләр органнары эшчәнлеген оештыру һәм жәмәгать урыннарында, урамнарда хокук тәртибен һәм куркынычсызлыкны тәэмин итү һәм жинаятьләрне ачу өчен					

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
заманча техник чаралар кертү					
4.1 Кукмара шәһәренең көньяк ягына хезмәт күрсәтүче участок полиция хезмәткәрләрен урнаштыру өчен, полиция участок пункты өчен бина бүлеп бирү. Полициянең участок пунктларында һәм административ-торак комплексларда косметик ремонт ясарга һәм бинаны кирәкле мебель һәм оргтехника белән жиһазландырырга.	Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар	урамнарда һәм жәмәгать урыннарында кылынган теркәлгән жинаятьләренең гомуми исәбендә жинаятьләренең чагыштырма саны;	20,0	18,0
4.2 ел саен үткәрелә торган «Закон территориясе» конкурсын үткәргә. Жәмәгать тәртибен тәэмин итүгә, яшүсмерләргә һәм яшьләргә хокукый тәрбия бирүгә өлеш керткән предприятиеләр һәм оешмалар, уку йортлары һәм физик затлар арасында	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге (киләшү буенча), Мәжбүри медицина иминияте, районның белем бирү оешмалары	2021 – 2023 еллар			
4.3 «Полициянең иң яхшы участок уполномоченные», «Иң яхшы профилактика отряды», «Иң яхшы халык дружинасы» исеменә еллык һөнәри осталык конкурслары үткәрүне оештырырга	Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге	2021 – 2023 еллар			

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижелерне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 өл
1	2	3	4	5	6
	(киләшү буенча), Мәжбүри медицина иминияте				
4.4. «Имин шәһәр», «Имин ишегалды» агросәнәгать комплексы системасын киңәйтү, билгеләнгән видеокамераларга хезмәт күрсәтү өчен барлыкка килгән бурычларны каплау	Россия Эчке эшләр министрлыг ының Кукмара районы буенча бүлгә, Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар			
4.5. Административ һәм жинаять эшләре буенча товарлар һәм предметларның калдык бәясен бәяләү хезмәтләре өчен түлөү.	Россия Эчке эшләр министрлыг ының Кукмара районы буенча бүлгә, Мәжбүри медицина иминияте	2021 – 2023 еллар			
4.6. Кукмара районында ирекле халык дружиналары әгъзаларының эшчәнлеген стимуллаштыру (жинаятьләргә ачуда һәм хокук бозуларны профилактикалауда күрсәтелгән ярдәм өчен премия яки бүләкләү)	Мәжбүри медицина иминияте (киләшү буенча), ТР буенча	2021 – 2023 еллар	- теркәлгән жинаятьләргә ң гомуми исәбәндә урамнарда кылынган		

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
	Эчке эшләр министрлығы (киләшү буенча)		жинаятьләрнең чагыштырма саны;		
4.7. Массакүләм мәгълүмат чараларында жәмәгать тәртибен саклауда иреклек катнашучы затларның унай эш тәжрибәсен һәм фидакарь гамәлләрен пропагандалауны гамәлгә ашыру	«Татмедиа» Филиалы, ТР буенча Эчке эшләр министрлығы (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
4.8. Жинаятьләрне ачуда һәм аларны кылган затларны тоткарлауда ярдәм иткән, шулай ук полициягә үзенә йөкләнгән башка бурычларны үтәүдә ярдәм иткән өчен гражданнарга бер тапкыр бирелә торган акчалата түләү түләүне гамәлгә ашыру	Эчке эшләр министрлығы	2021 – 2023 еллар			
4.9. Жәмәгать тәртибен саклау буенча иң яхшы яшьләр, эшче, студентлар һәм мәктәп формирваниеләре буенча ел саен үткәрелә торган республика конкурсында, Жәмәгать тәртибен саклау буенча яшьләр, студентлар һәм мәктәп формирваниеләренең республика слетларында һәм конференцияләрендә катнашу	ТР Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе «Форпост» район үзәге (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
	Мәгариф идарәсе				

Төп чараларның исеме	Башкаручылар	Чаралар ның үтөлү сроклар ы	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлар ы, үлчәү берәмлекләре	Индикатор к	
				2020 (база)	2021 ел
1	2	3	4	5	6
4.10. Татарстан Республикасының «Форпост» жәмәгать тәртибен саклау буенча яшьләр, студентлар һәм мәктәп формироваиеләре үзәкләренә матди-техник базасын ныгыту, шул исәптән киём-салым, оргтехника, элемтә чаралары һәм спорт инвентарлары белән тәмин итү	Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, «Форпост» район үзәге (киләшү буенча)	2021 – 2023 еллар			
4.11. Социаль реклама проектларын, төрле жинаять һәм хокук бозуларны профилактикалау темасына социаль аудио-, видеороликлар һәм видеофильмнарны гамәлгә ашыру, аларны телетаршыруларда хокук саклау тематикасына һәм республика телерадиокомпанияләренә реклама блокларында даими трансляцияләүне оештыру	«Татмедиа» Агентлыгы, ТР буенча Эчке эшләр министрлыгы (киләшү буенча)	2021 ел			
БАРЛЫГЫ					

Кукмара муниципаль районы
Башкарма комитетының _____
елның _____
номерлы карарына 2 нче кушымта

«2021 – 2023 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КУКМАРА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА ЮЛ ХЭРӘКӘТЕ ИМИНЛЕГЕН АРТТЫРУ» ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАСЫ

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Ярдәмче программаның
исеме

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» (алга таба – Ярдәмче

	программа-2)
Ярдәмче программаны эшләү өчен нигез	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе каршындагы юл хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча район комиссиясе карары нигезендә эшләнгән
Ярдәмче программа координаторы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты (киләшү буенча)
Подпрограмманың муниципаль заказчысы	Кукмара шәһәре Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты, Кукмара муниципаль районының Финанс-бюджет палатасы, Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге каршындагы юл хәрәкәте куркынычсызлыгы дәүләт инспекциясе бүлеге (алга таба – ЮХИДИ бүлеге), «Татарстан Республикасы юл хәрәкәте иминлеге фәнни һәм белем бирү программаларын финанслау дирекциясе» дәүләт казна учреждениесенен Кукмара филиалы, «Кукмара үзәк район хастаханәсе» ДАССУ, «Татарстан Республикасы буенча федераль янгынга каршы хезмәтнең 117 янгынын сүндерү бүлеге» ФДКУ
Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	<p>Ярдәмче программа-2 нең максатлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зыян күрүчеләр булган юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү; - юл-транспорт һәлакәтләреннән үлүчеләр санын киметү; <p>Ярдәмче программа-2 нең бурычлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - юл хәрәкәте өлкәсендә хокук бозуларга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыру максатыннан пропаганда системасын булдыру; - балаларда юлларда куркынычсыз тәртип күнекмәләре формалаштыру; - машина йөртү культурасын күтәрү; - юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтүнең заманча системасын үстерү; - транспорт чаралары белән идарә итүгә хокук алу өчен машина йөртүчеләрне әзерләү таләпләрен һәм мондый әзерлекне гамәлгә ашыручы автоматәпләргә карата таләпләрен арттыру.

Максатчан күрсәткечләр
һәм индикаторлары

Ярдәмче программа-2 нең мөһим күрсәткечләре:

- юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны;
- юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган балалар саны;
- социаль риск (юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны – 100 мең кешегә);
- транспорт риски (юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны 10 мең транспорт чарасына).

Ярдәмче программаны
гамәлгә ашыру сроклары

Ярдәмче программа-2 2021 – 2023 елларга исәпләнгән.

Ярдәмче программаны
финанслау күләмнәре һәм
чыганакалары

Ярдәмче программа-2 не финанслауның гомуми күләме – 2021 – 2023 елларга 4500,0 мең сум,

шул исәптән:

Ел	Жирле бюджет акчалары, мең сум
2021	1500,0
2022	1500,0
2023	1500,0
Барлығы	4500,0

Ярдәмче
гамәлгә
көтелгән
нәтижеләре

программаны ашыруның ахыргы нәтижәсендә үлем очраклары, шул исәптән балалар арасында, 2021 – 2023 елларга, 2012 ел белән чагыштырганда, 2,64 процентка киметү;

- 2021 – 2023 елларга социаль рискны 2012 ел белән чагыштырганда 3,5 процентка киметү;
- 2021 – 2023 елларга транспорт рискын 2012 ел белән чагыштырганда 0,33 процентка киметү.

I. Ярдәмче программа-2 хәл итүгә юнәлдерелгән

проблеманың характеристикасы

Юл хәрәкәте иминлеге – Россия Федерациясенә мөһим социаль-иқтисади һәм демографик бурычларының берсе. Автомобиль транспортында авариялелек тулаем жәмгыятькә дә, аерым граждандарга да зур матди һәм мораль зыян китерә. Юл-транспорт травматизмы эшкә яраклы кешеләрне житештерү өлкәсеннән төшереп калдыруга китерә.

Балалар һәлак була һәм инвалид кала.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү шәхси иминлекне тәмин итү, демографик, социаль һәм икътисади проблемаларны хәл итү, тормыш сыйфатын күтәрү, төбәк үсешенә ярдәм итү илкүләм бурычларының бер өлеше булып тора.

Автомобиль транспорты белән бәйлә аварияләр проблемасы соңгы унъеллыкта юл-транспорт инфраструктурасының жәмгыять һәм дүүләт ихтыяжларына туры килмәве, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү системасының житәрлек дәрәжәдә эшләмәве һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның бик түбән дисциплинасына бәйлә рәвештә аеруча кискенләшә бара.

Югары дәрәжәдәге аварияләлек сәбәпләрен билгеләүче төп факторларга түбәндәгеләрне кертергә кирәк:

юл хәрәкәтендә катнашучыларның юл хәрәкәте куркынычсызлыгы таләпләрен күпләп үтәмәүләре, жәмгыять тарафыннан юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча чараларга житәрлек дәрәжәдә ярдәм итмәү, юл хәлен бәяләүдә ялгышлыкка китерүче машина йөртүчеләрне әзерләүнең житәрлек дәрәжәдә булмавы, транспорт чаралары белән идарә иткән вакытта машина йөртүчеләрнең канәгатьләнмәслек дисциплинасы, игътибарсызлыгы һәм саксызлыгы;

юл хәрәкәте куркынычсызлыгы чараларын техник яктан тәмин итүнең житешсезлекләре, беренче чиратта, юл хужалыгының, транспорт чараларының техник дәрәжәсенә, юл хәрәкәтен оештыру чараларының заманча таләпләргә туры килмәве, юл-транспорт һәлакәтләрен соң ачыклауга һәм зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү системаларында артта калу.

Жәяүлеләр тарафыннан травмалар алуға китерә торган юл хәрәкәте кагыйдәләрен төп бозулар булып түбәндәгеләр кала: машиналар йөрү өлешен билгеләнмәгән урыннарында аркылы чыгу, транспорт чаралары яки транспорт чарасы аркасында көтелмәгәндә чыгу, тротуар булган очракта да машина юлыннан йөрү, торақ пункттан читтә машина юлы буйлап юл уңаеннан йөрү һәм жәяүлеләрнең машина йөрү өлешендә исерек хәлдә булу. Иң зур куркынычы – жәяүлеләрнең машиналар йөрү өлешендә исерек хәлдә булуы.

2020 елның 1 ноябрәнә Кукмара районында 15797 берәмлек автотранспорт чарасы теркәлгән. Кукмара шәһәренең иң интенсив хәрәкәтле урамнары: Ленин, Ворошилов, Степан Разин, Октябрь, Гагарин, Магистраль, Ибраһимов урамнары, Эшчеләр тыкрыгы, Чернышевский урамнары.

Хәрәкәт күп булган участокларда хәрәкәтне оештыруда светофорлар зур роль уйный. Хәзерге вакытта Кукмара шәһәре урамнарында дүрт светофор эшли, аларның 2 се иң күп санлы укучылы «Кукмара ш. т. п. Булатов исемендәге лицей» муниципаль белем бирү учреждениесе янында һәм Магистраль һәм Лобачевский урамнары чатында, Ленин урамында («Үзәк базар») урнашкан.

Кышкы чорда юл хәрәкәте иминлегенә житди йогынты ясаучы мөһим факторларның берсе – урам-юл челтәренең торышы. Статистика күрсәткәнчә, юл-транспорт һәлакәтләренең 30% тан артыгы машиналар йөрү өлешен тиешенчә карап тотмау

аркасында килеп чыга. Үткәрү сәләте кими, бу авария хәлләре барлыкка килүгә, пассажирлар һәм йөк ташуларның нигезсез тоткарлануына китерә.

Автотранспорт чаралары санының шактый артуы урам-юл чөлтәренен үткәрүчәнлегенә, транспорт чараларын урнаштыруга тискәре йогынты ясыи торган тагын бер проблеманы билгеләде. Административ һәм мәдәни-спорт учреждениеләре, сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм сәүдә объектлары, Үзәк базар янында машиналарны вакытлыча саклау урыннары белән тәмин итү проблемасы аеруча кискен тора. Мондый урыннарда транспорт чараларын урнаштыру өчен урыннар житмәү машина йөртүчеләрне юл хәрәкәте кагыйдәләрен ачыктан-ачык бозып транспорт чараларын туктатырга мәжбүр итә, бу урамнарның үткәрүчәнлек сәләте кимүгә һәм катлаулы хәлләр барлыкка килүгә китерә. Әйтик, көндөзгә сәгатьләрдә Кукмара шәһәренең Ленин («Үзәк базар») һәм Ворошилов («Үзәк район хастаханәсе») урамнары буенча хәрәкәт тулысынча диярлек тукталу дәрәжәсенә житә.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү проблемасы халыкның иң кин катламнарының, жәмәгәтчелек фикерен исәпкә алмыйча хәл ителә алмый. Социаль-психологик ижтимагый берләшмәләр нигезендә Халыкның кин массаларының үз-үзен тотышы һәм ижтимагый анын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнен үз-үзләрен тотышы характерында массакуләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә.

Районда балалар белән эшләнүнең традицион формалары кулланыла:

- юл хәрәкәте иминлеге буенча «Фигуралы йөртү», «Юл-транспорт һәлакәтләре вакытында беренче медицина ярдәме күрсәтү», «Куркынычсыз тәгәрмәч», «Юл хәрәкәте иминлеге атнасы», «Юллар әлифбасы», «Кызыл, сары, яшел» смотр-конкурслары;

- ел саен май-июнь һәм июль-август айларында «Игътибар – балалар!» бөтенроссия операциясе уздырыла;

- районның күп кенә мәктәпләрендә яшь хәрәкәт инспекторлары отрядлары эшли.

Шулай итеп, әлегә Ярдәмче программа-2 не эшләү һәм гамәлгә ашыру зарурлыгы түбәндәге сәбәпләргә бәйле:

проблеманың социаль-икътисади кискенлеге;

проблеманың тармакара һәм ведомствоара характеры;

федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы жирле үзидарә органнары һәм ижтимагый институтларны проблемаларны хәл итүгә жәлеп итү зарурилыгы.

Республика дәрәжәсендә дәүләт ярдәме районда юл хәрәкәте иминлеге проблемаларын нәтижеләрәк хәл итәргә мөмкинлек бирә. Программа-максатчан методны куллану түбәндәгеләрне тормышка ашырырга мөмкинлек бирәчәк:

- юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу сәбәпләрен тикшергәндә фәнни потенциалны үстерү һәм куллану, шулай ук юл-транспорт һәлакәтләрен профилактикалауның һәм аларның авыр нәтижеләрен киметүнең төп һәм өстенлекле юнәлешләрен формалаштыру;

юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт хакияте башкарма органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеген координацияләү;

зыян күрүчеләр булган юл-транспорт һәлакәтләре санын, шул исәптән профилактик характердагы, һәм юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булучылар санын киметүче чаралар комплексын гамәлгә ашыру.

II. Ярдәмче программа-2 нең максаты һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру сәроклары һәм этаплары, шулай ук үтәү барышын чагылдыручы максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр

Ярдәмче программа-2 нең максаты – юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә, шул исәптән балалар арасында үлем очракларын 2021 – 2023 елларга, 2019 ел белән чагыштырганда, 2,64 процентка киметү.

Билгеләнгән максатка ирешү юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү буенча бер-берсен тулыландыра торган өстенлекле бурычларны билгеләүгә системалы якын килүдән файдалануны күздә тотта:

юл хэрэкэте өлкәсендә хокук бозуларга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыру максатында халыкка пропаганда йогынтысы системасын булдыру;

балаларда юлларда куркынычсыз тәртип күнекмәләре формалаштыру;

машина йөртү культурасын күтәрү;

юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтүнең заманча системасын үстерү;

транспорт чаралары белән идарә итүгә хокук алу өчен машина йөртүчеләрне эзерләү таләпләрен һәм мондый эзерлекне гамәлгә ашыручы автоматәпләргә карата таләпләрне арттыру.

Ярдәмче программа-2 нең бурычлары Россиядә юл-транспорт имгәнүләрен киметү буенча эшчәнлек юнәлешләренең һәм шул юнәлешләрдәге чараларның координацияләнгән системасын булдыруга мөмкинлек бирәчәк:

юл хэрэкәтендә катнашучыларның грамоталы, жаваплы һәм куркынычсыз тәртибе өчен шартлар;

ресурслар белән функциональ идарә итү принцибыннан конкрет эшчәнлек юнәлешләрен проектлы финанслауга күчү;

Ярдәмче программа-2 чараларын тормышка ашыруга Россия Федерациясе субъектларын, муниципаль берәмлекләрне һәм дәүләтнеке булмаган оешмаларны актив жәлеп итү;

граждан жәмгыятен жәлеп итеп, дәүләт, муниципаль һәм шәхси секторларда кызыксынган барлык яктар катнашында хезмәттәшлек һәм партнерлык.

Гамәлгә ашыру еллары буенча Ярдәмче программа-2 нең максатына ирешүне бәяләү Ярдәмче программа-2 нең түбәндәге максатчан индикаторларын һәм күрсәткечләрен кулланып гамәлгә ашырыла:

юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны;

юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган балалар саны;

социаль риск (юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны – 100 мең кешегә);

транспорт риски (юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны 10 мең транспорт чарасына).

Ярдәмче программа-2 нең гамәлгә ашыру еллары буенча максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре 1 нче кушымтада китерелгән.

Ярдәмче программа-2 3 елга исәпләнгән.

III. Ярдәмче программа-2 чаралары

Ярдәмче программа-2 чараларын финанслау республика бюджеты һәм жирле бюджет акчалары хисабына гамәлгә ашырыла. Ярдәмче программа-2 нең чаралар комплексы программа юнәлешләре буенча капитал кертемнәр һәм башка кирәк-яраклар өчен чыгымнар статьялары буенча формалаштырыла һәм финанслана.

Республика бюджеты акчалары исәбеннән Ярдәмче программа-2 не финанслау күләме прогнозланган характерда һәм төгәлләштерелергә тиеш, 2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районы бюджетына 4,5 млн.сум күләмендә жирле бюджет акчалары салынган.

Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар санының күрсәткеч кыйммәтен анализлау, юл-транспорт һәлакәтләрен китереп чыгаручы факторлар буенча элеге күрсәткечне структур анализлау һәм 2021 – 2023 елларга авариялелек динамикасын фаразлау нигезендә, Ярдәмче программа-2 нең Кукмара муниципаль районында юл-транспорт һәлакәтенә бәйле хәлне яхшыртырга сәләтле түбәндәге юнәлешләре билгеләнде:

балаларның хәвефсез юл хәрәкәтендә катнашуын тәмин итү;

транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыру системасын үстерү, юл шартларының куркынычсызлыгын арттыру.

Балаларның хәвефсез юл хәрәкәтендә катнашуын тәмин итү буенча эшчәнлек балаларны һәм яшүсмерләренә юл йөрү кагыйдәләренә өйрәтү, балаларда юлларда куркынычсыз тәртип күнекмәләре булдыру, балаларның юл хәрәкәтендә катнашу

дисциплинасын ныгыту һәм контрольдә тоту, балаларның юл хәрәкәтендә катнашуы өчен куркынычсыз шартлар тудыруны күздә тоту.

Транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыру системасын үстерү, юл шартларының куркынычсызлыгын арттыру юнәлеше кысаларында эшчәнлек жәяүлеләрнең юл хәрәкәтендә хәвефсез катнашуын тәмин итү, юл хәрәкәте куркыныч участокларының, бөкеләр һәм тоткарлыкларның барлыкка килүен бетерү һәм кисәтү, куркынычсыз һәм нәтижәле трафикны тәмин итү максатыннан транспорт планлаштыруын оештыру, интеллектуаль транспорт системаларын үстерү, юллар һәм юл инфраструктурасының пассив һәм авариядән соң куркынычсызлыгын тәмин итүне күздә тоту.

Ярдәмче программа-2 нең транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыру системасын үстерүгә, юл шартларының куркынычсызлыгын арттыруга юнәлдерелгән чаралары 2 нче кушымтада китерелгән.

IV. Ярдәмче программа-2 не ресурслар белән тәмин итү

Ярдәмче программа-2 не ресурслар белән тәмин итүне планлаштырганда районның финанс-бюджет өлкәсендәге реаль хәл, авариялелек торышы, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү проблемасының югары икътисади һәм социаль-демографик әһәмияте, шулай ук аны республика ярдәме белән хәл итү мөмкинлеге исәпкә алынды.

Ярдәмче программа-2 чараларын финанслау жирле бюджет акчалары хисабына башкарылачак. Ярдәмче программа-2 не финанслауның гомуми күләме 2021 елда 1,5 млн. сум тәшкил итә.

Республика бюджеты һәм жирле бюджет акчалары исәбеннән акчаларны тоту юнәлешләре буенча Ярдәмче программа-2 не финанслау күләме 3 нче кушымтада китерелгән.

Республика һәм жирле бюджетлар акчалары исәбеннән Ярдәмче программа-2 не финанслау күләме 4 нче кушымтада китерелгән.

Республика һәм жирле бюджет акчалары исәбеннән Программаны финанслау күләмнәрен аның дәүләт заказчылары арасында бүлү 5 нче кушымтада китерелгән.

Жәлеп ителә торган бюджет акчаларының төп өлешен, жәяүлеләр өчен, шул исәптән мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә, мәгариф учреждениеләренә һәм өстәмә белем бирү учреждениеләренә якин-тирәдәге көйләнми торган жәяүлеләр кичү юлларын, төзү, реконструкцияләү, техник яктан яңадан жиһазландыруны да кертәп, капитал кертемнәргә, светофор объектларын төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан жиһазландыруга; торақ пунктлар территорияләре буенча уза торган жирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары участкаларында юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе урыннарын төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан коралландыруга (ясалма яктырту жайланмалары), юл хәрәкәтендә катнашучыларның

маршрут ориентировкасы системасын булдыруга (юл билгеләре, юл тамгалары урнаштыру) юнәлдәргә күздә тотыла.

Республика бюджеты акчалары балалар белем бирү учреждениеләрен фәнни-методик һәм мәгълүмати материаллар белән тәмин итүгә, юл хәрәкәте иминлеге буенча укыту семинарлары үткәругә, юл хәрәкәте иминлеге проблемаларына багышланган басма һәм видеопродукция булдыруга, яктылык кайтаручы элементлар сатып алуга һәм аларны белем бирү учреждениеләренә йөрүче балалар һәм яшүсмерләр арасында таратуга юнәлдереләчәк.

V. Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыру белән идарә итү механизмын, жаваплылык өлкәсен бүлүне һәм Ярдәмче программа-2 нең дәүләт заказчыларының үзара хезмәттәшлеге механизмын үз эченә алган

Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыру механизмы

Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыру механизмы программа чараларын нәтижәле башкаруны оештыру һәм көтелгән соңгы нәтижәләргә ирешүне контрольдә тоту инструменты булып тора.

Программаны тормышка ашыру белән идарә итүне оештыру формалары һәм методлары муниципаль заказчы – Кукмара шәһәре Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Программаны тормышка ашыру буенча эшләрне оештыру белән Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты каршындагы юл хәрәкәте куркынычсызлыгы комиссиясе (киләшү буенча) шөгылләнә.

Ярдәмче программа чараларын законда каралган тәртиптә төзелә торган контрактлар (шартнамәләр) нигезендә гамәлгә ашыру күздә тотыла. Программа буенча төзелә торган барлык объектлар да билгеләнгән тәртиптә программа объектлары реестрында теркәлә һәм исәпкә алына. Объектлар төзү процессы һәм контрактлар (шартнамәләр) буенча бюджет акчаларын тоту тәртибе Кукмара шәһәре Башкарма комитеты тарафыннан контракт (шартнамә) төзегәннән алып һәм эшләрне тулысынча тәмамлауға кадәр контрольдә тотыла.

Программаны финанслау тәртибе һәм аны үтәүгә чыгымнарны, шулай ук бүлөп бирелгән акчалардан файдалану турындагы хисапны исәпкә алу Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Ярдәмче программа-2 нең үтәлешен контрольдә тоту муниципаль заказчы тарафыннан башкарыла.

VI. Программаның социаль-икътисады һәм экологик нәтижәләлеген

бәяләү

Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыруның нәтижәләлеге юл хәрәкәтендә катнашучыларның тормышын саклап калудан, юл-транспорт һәлакәтләреннән һәм

аларның нәтижеләреннән социаль-икътисади һәм демографик зыяннарны булдырмаудан гыйбарәт. Ярдәмче программа-2 нең нәтижелелеге аерым программа чараларының нәтижелелеген интеграль бәяләү юлы белән билгеләнә, шул ук вакытта ирешелгән нәтижеләрнең куелган максатка һәм максатчан индикаторларның кыйммәтләренә һәм Ярдәмче программа-2 күрсәткечләренә ирешелгән нәтижеләренә туры килү-килмәүдән чыгып бәяләнә.

Ярдәмче программа-2 нең нәтижелелеген бәяләү методикасы 6 нчы кушымтада китерелгән.

Ярдәмче программа-2 нең бюджет нәтижелелеге аның чараларын гамәлгә ашыруның республика бюджеты һәм жирле бюджетлар керемнәренә һәм чыгымнарына йогынтысын чагылдыра. Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыруның социаль-икътисади нәтижелелеге икътисади һәм финанс күрсәткечләренә, шулай ук демографик хәлне яхшыртуга (үлем-китем санын, шул исәптән балалар үлеме санын киметү) һәм программа чараларын тормышка ашыру нәтижәсендә халыкның үлеменнән килә торган социаль-икътисади зыянны киметүгә йогынты ясый торган күрсәткечләренә яхшыруын характерлы торган сыйфатлы һәм күләмле параметрлар белән чагыштырыла.

Ярдәмче программа-2 нең экологик нәтижелелеге юл-транспорт, бигрәк тә куркыныч йөкләр ташуны гамәлгә ашыручы транспорт чаралары катнашында һәлакәтләр саны кимүгә китерә торган программа чараларын үтәү белән тәэмин ителә.

Ярдәмче программа-2 чараларын тормышка ашыруның уңай социаль-икътисади һәм экологик нәтижеләре юл хәрәкәтен оештыруның яңа ысулларын гамәлгә кертүгә бәйле булачак. Оптималь маршрутларны куллану һәм юлда булу вакыты азрак булу хисабына углерод окисе һәм азот окислары чыгару кимичәк, бу экологиягә уңай йогынты ясаычак.

Ярдәмче программа-2 не тормышка ашырудан социаль-икътисади нәтижә программа чараларын тормышка ашыру нәтижәсендә юл-транспорт һәлакәтләреннән һәм аларның нәтижеләреннән социаль-икътисади зыянны аны тормышка ашыру чыгымнарын исәпкә алып киметүдән гыйбарәт. Китерелгән социаль-икътисади нәтижә гомуми эффектның бер ел эчендә дисконтлау коэффициентына мөнәсәбәтә буларак исәпләнә. Бюджет нәтижелелеген исәпләгәндә, чараларны гамәлгә ашыру чыгымнарын исәпкә алып, Ярдәмче программа-2 чараларының бюджет керемнәрен формалаштыруга керткән өлеше бәяләнә.

Ярдәмче программа-2 нәтижелелеге исәп-хисапларында тиешле еллар бәяләре кулланыла, шул ук вакытта Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыру чорында дисконтлау нормативы үзгәрешсез кала һәм 1,11 не тәшкил итә, инфляция дәрәжәсе Россия Федерациясе Икътисади үсеш министрлыгы мәгълүматлары нигезендә билгеләнә һәм Программаны гамәлгә ашыруның һәр киләсе елына индексацияләнә, ә зыян күләме нормативы юл-транспорт һәлакәтләреннән килгән социаль-икътисади зыян нормативларын бәяләү һәм исәпләү методикасы нигезендә билгеләнә.

Ярдәмче программа-2 нең социаль-икътисади нәтижелелеген исәпләү 2 нче кушымтада китерелгән.

Ярдэмче программа-2 нең бюджет нәтижәләлеген исәпләү 8 нче кушымтада китерелгән.

Ярдэмче программа-2 нең социаль-иқътисадый һәм бюджет нәтижәләлеген бәяләү методикасы 9 нчы кушымтада китерелгән.

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль Ярдәмче программа-2 гә 1 нче кушымта

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан Ярдәмче программа-2 нең максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре

Авариялелек күрсәткечләре	Үлчәү берәмлеге	2012 ел	2019 ел
Юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны	кеше	15	4
2012 елга үзгәреш	процент	-	-
2019 елга үзгәреш	кеше	-	-
Юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган балалар саны	кеше	0	0
2012 елга үзгәреш	процент	-	-
2019 елга үзгәреш	кеше	-	-
Социаль риск (юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны – 100 мең кешегә)	кеше	8	4
2012 елга үзгәреш	процент	-	-
2019 елга үзгәреш	кеше	-	-
Транспорт риски (юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булган затлар саны, 10 мең транспорт чарасына)	кеше	22,5	-
2012 елга үзгәреш	процент	-	-
2019 елга үзгәреш	кеше	-	-

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» 2 нче ярдәмче муниципаль максатчан программасына 2 нче кушымта

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру»

муниципаль максатчан Ярдемче программа-2 нең республика һәм жирле бюджетлар акчалары һәм башка чыганаclar хисабына акчаларны тоту юнәлешләре буенча финанслау күләме

(млн. сум, тиешле еллар бәяләрендә)

N	Чаралар исеме	Үтәү вакыты	Финансл ауның гомуми күләме – барлыгы	Финанслау			Жаваплы башкаручы	Көтелгән нәтижә
				республика бюджеты акчалары хисабына	район бюджеты акчалары хисабына	бюджеттан тыш чыганаclar акчалары хисабына		
Капиталь кертемнәр								
1	Жәяүлеләр өчен, шул исәптән мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә, белем бирү учреждениеләренә һәм өстәмә белем бирү учреждениеләренә яқын-тирәдәге көйләнми торган жәяүлеләр кичү юлларын төзү, реконструкцияләү; яқтырту, ясалма юл тигезсезлекләре, светофорлар, т. 7 системалары, яқтырту һәм светодиод индикациясе булган юл билгеләре, Г-образлы терәкләр, юл тамгалары, шул исәптән штучный формалы һәм төсле юл катламнары, ут кайтаргычлар һәм индикаторлар кулланып,	2021 – 2023 еллар	0,566		0,566		Кукмара шәһәре Башкарма комитеты, ЮХИДИ бүлеге (киләшү буенча)	жәяүлеләр кичүендә юл хәрәкәте иминлеген арттыру

	шулай ук өстәмә яктырту жайланмалары һәм юл хәрәкәте иминлеген арттыруның башка элементлары белән яңадан жиһазландыру; техник яктан яңадан жиһазландыру						
2	Светофор объектларын төзү, реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан жиһазландыру	2021 – 2023 еллар	0,757		0,757		урам-юл челтәренен үткөрүчәнлек сәләтен арттыру
3	Юл хәрәкәтендә катнашучыларның маршрут ориентировкасы системасын булдыру (юл билгеләре урнаштыру, юл тамгалары кую)	2021 – 2023 еллар	0,177		0,177		хәрәкәт маршрутларын оптимальләштерү, экологик хәлне яхшырту, юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу куркынычын киметү
	Барлығы		1,5		1,5		

катнашуын тээмин итү													
Эксплуатациялэнэ торган транспорт чараларының техник торышы, аларның актив һәм пассив куркынычсызлыгы дәрәжәсен күтәрү	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыру системасын үстерү, юл шартларының куркынычсызлыгын арттыру	1,5	-	-	-	-	1,5	-	1,5	-	-	-	-	-
Юл-транспорт һәләкәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтү системасын үстерү	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Юл хәрәкәте иминлеген тээмин итү өлкәсендә эшчәнлекне норматив-хокукый, оештыру һәм методик тээмин итүне камилләштерү	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Барлығы:	1,5	-	-	-	-	1,5	-	1,5	-	-	-	-	-

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасына 4 нче кушымта

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасын финанслау күләме

(млн. сум, тиешле еллар бәяләрендә)

Финанслау чыганагы	2021 – 2023 еллар
Татарстан Республикасы бюджеты акчалары, барлығы, шул исәптән:	-
НИОКР	-
капиталь кертемнәр	-
башка кирәк-яраклар	-
Районның жирле бюджеты акчалары, барлығы, шул исәптән:	1,5
НИОКР	-
капиталь кертемнәр	1,5
башка кирәк-яраклар	-
Бюджеттан тыш чыганақлардан, барлығы, шул исәптән:	-
капиталь кертемнәр	-
башка кирәк-яраклар	-
Барлык чыганақлардан Программаны финанслау күләме, барлығы	1,5

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасына 5 нче кушымта

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасын муниципаль заказчылар арасында программаны тормышка ашыруга бүлеп бирелә торган акчалар хисабына финанслау күләме бүленеше

(млн. сум, тиешле еллар бәяләрендә)

Программаның муниципаль заказчылары	2021 – 2023 еллар		
	НИОКР	капиталь кертемнәр	башка ихтыяжлар
Кукмара шәһәре Башкарма комитеты	-	1,500	-

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасына 6 нчы кушымта

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасы нәтижелеленгән бәяләү методикасы

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Әлеге методика «2021 – 2023 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасының (алга таба – Ярдәмче программа-2) нәтижелеленгән комплекслы бәяләү өчен билгеләнгән.

2. Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыруның нәтижелелеге юл хәрәкәтендә катнашучыларның тормышын саклап калудан, юл-транспорт һәлакәтләреннән һәм аларның нәтижеләреннән социаль-икътисади һәм демографик зыяннарны булдырмаудан гыйбарәт. Ярдәмче программа-2 нең нәтижелелеге Программаның аерым чараларының нәтижелеленгән интеграль бәяләү юлы белән билгеләнә, шул ук вакытта ирешелгән нәтижеләрнең куелган максатка һәм максатчан индикаторларның значениеләренә һәм Программа күрсәткечләренә ирешелгән нәтижеләренә туры килү-килмәүдән чыгып бәяләнә.

3. Әлеге методикада Программа чараларының нәтижелеленгән бәяләүнең интеграль күрсәткече булып Ярдәмче программа-2 чараларын үткәрүдән Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру барышында булдырылмый калган зыян һәм республика бюджеты һәм жирле бюджетның суммар чыгымнары аермасы буларак билгеләнә торган икътисади нәтижелелек зурлыгы тора

II. Ярдәмче программа-2 нең нәтижелеленгән бәяләү өчен беренчел мәгълүматлар

4. Әлеге методикада Ярдәмче программа-2 нең нәтижелеленгән бәяләү өчен түбәндәге башлангыч мәгълүматлар кирәк:

а) программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә гомумиләштерелгән булдырылмый калган зыян;

б) максатчан күрсәткечнен факттагы кыйммәте һәм инерция сценариен үстергәндә күрсәткечнен кыйммәте арасындагы аерма (программа-максатчан метод булмаган шартларда);

в) республика бюджетының һәм жирле бюджетның гомумиләштерелгән һәм берләштерелгән чыгымнары.

III. Китерелгэн зыянын гомуми күлөмөн баялөү

5. Прогнозланган максатчан күрсөткөчнөң санлы кыйммәтлөрө һәм программаның инерция сценариен үстөргәндә (программа-максатчан метод булмау шартларында) күрсөткөчнөң кыйммәте программага 8 нче кушымтада китерелгән.

6. 2019 елда программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә гомумиләштерелгән булдырылмый калган зыянын гомуми күлөмө түбәндәгә формула буенча билгеләнә:

$$P_y = \sum_{i=1}^8 P_{oi},$$

P_{oi} – i нче елда агымдагы баяләрдә гомумиләштерелгән булдырылмый калган зыянын күлөмө.

7. i нче елда агымдагы баяләрдә гомумиләштерелгән булдырылмый калган зыянын күлөмө түбәндәгә формула буенча билгеләнә:

$$P_{oi} = (P_o \times K_{п1}) \times K_{дi},$$

биредә:

P_o – юл-транспорт һәләкәтләрә нәтижәсендә 1 кешенә һәләк булуы хисабына Россия Федерациясә берләштерелгән бюджетыннан алып бетерелмәгән керемнәң исәп-хисап күлөмө (сум);

$K_{п1}$ – максатчан күрсөткөчнөң факттагы кыйммәте һәм инерция сценариен үстөрүдәгә күрсөткөчнөң кыйммәте арасында аерма (программа-максатчан метод булмаган шартларда) (кеше);

$K_{дi}$ – база елына карата i нче елның фаразланган күрсөткөчләр нигезендә билгеләнә торган индекс-дефляторы.

IV. Ярдәмче программа-2 чараларын тормышка ашыруга Республика бюджеты һәм жирле бюджет чыгымнарының нәтижәлелеген баялөү

8. Ярдәмче программа-2 чараларын гамәлгә ашыруга республика бюджеты һәм жирле бюджет акчалары чыгымнарының нәтижәлелеген исәпләү түбәндәгә формула буенча исәпләнә:

$$\Theta = \frac{P_y - 3}{3} \times 100\%,$$

биредә:

P_y – 2020 – 2022 елларда Ярдәмче программа-2 чараларын тормышка ашыру нәтижәсендә гомумиләштерелгән булдырылмый калган зыян;

3 – Ярдәмче программа-2 кысаларында 2019 елда республика бюджетының һәм жирле бюджетның гомумиләштерелгән һәм берләштерелгән чыгымнары.

V. Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыруның Россия Федерациясе берләштерелгән бюджетын арттыруга йогынтысын бәяләү

9. Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыру өчен жирле бюджет акчаларын нәтижәле үзләштерү юл-транспорт һәләкәтләреннән һәм аларның район бюджетына китерелә торган нәтижәләреннән социаль-икътисади һәм демографик зыянны булдырмый калуга китерәчәк.

Фаразланган мәгълүматларга караганда, 2021 – 2023 елларда жирле бюджетларның чыгым өлеше структурасында 2 нче программаны тормышка ашыруга гомуми чыгымнар 1,5 млн.сум.

Шул ук вакытта мондый чыгымнар район бюджетының алып бетерелмәгән кереме рәвешендә 5,728 млн.сумга зыянны булдырмауга китерәчәк.

Шулай итеп, исәп-хисап буенча, 2019 елда Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыру кысаларында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү өлкәсенә кертелгән инвестицияләрне кире кайтару 381,87 процент тәшкит итәчәк, бу исә Ярдәмче программа-2 не районның мөһим социаль-икътисади һәм демографик бурычларын хәл итү буенча югары нәтижәле дәүләт проекты буларак характерлый.

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасына 7 нче кушымта

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасының социаль-икътисадый нәтижәләлегенә исәп-хисабы

№	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2019 ел
1.	Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар саны (программа күрсәткече)	кеше	4
2.	Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар саны (инерция сценарие – программа-максатчан метод булмаган шартларда ситуацияне үстерү)	кеше	15
3.	Инерция сценарие белән чагыштырганда һәлак булучылар саны кимү	кеше	1
4.	Социаль-икътисадый зыян кимү	млн. сум	5,728
5.	Программаны тормышка ашыру чыгымнары	млн. сум	2,000
6.	Инфляция индексы	-	1,288
7.	Инфляцияне исәпкә алып чыгымнар	млн. сум	2,29
8.	Социаль-икътисади нәтижә	млн. сум	3,44
9.	Дисконтирование коэффициенты	-	1,11
10.	Китерелгән социаль-икътисадый нәтижә	млн. сум	3,1

«2021 – 2023 елларга Татарстан
Республикасы Кукмара муниципаль
районында юл хэрэкэте иминлеген
арттыру» муниципаль максатчан
программасына 8 нче кушымта

**«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл
хэрэкэте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасының бюджет
нэтижелелеген арттыру исэп-хисабы**

№	Күрсэткеч	Үлчәү берәмлеге	2019 ел
1.	Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар саны (программа күрсәткече)	кеше	4
2.	Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар саны (инерция сценарие - программа-максатчан метод булмаган шартларда ситуацияне үстерү	кеше	15
3.	Инерция сценарие белән чагыштырганда һәлак булучылар саны кимү	кеше	1
4.	Социаль-икътисадый зыян кимү	млн. сум	5,728
5.	Муниципаль бюджет керемнәренә вклад	млн. сум	1,3
6.	Программаны гамәлгә ашыруга муниципаль бюджеттан чыгымнар	млн. сум	2,495
7.	Инфляция индексы	-	1,288
8.	Инфляцияне исәпкә алып, муниципаль бюджеттан программаны тормышка ашыру чыгымнары	млн. сум	1,94
9.	Бюджет нәтижәсе	млн. сум	-0,64
10.	Дисконтирование коэффициенты	-	1,11
11.	Китерелгән бюджет эффекты	млн. сум	-0,58

«2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль максатчан программасына 9 нчы кушымта

«2021– 2023 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КУКМАРА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА ЮЛ ХӘРӘКӘТЕ ИМИНЛЕГЕН АРТТЫРУ» МУНИЦИПАЛЬ МАКСАТЧАН ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА-2 СЕНЕҢ СОЦИАЛЬ-ИКТЫСАДЫЙ ҺӘМ БЮДЖЕТ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘУ МЕТОДИКАСЫ

1. Әлеге методика «2021 – 2023 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» 2 нче муниципаль максатчан ярдәмче программасының (алга таба – Ярдәмче программа-2) социаль-икътисадый һәм бюджет нәтижәлелеген исәпләү нигезләрен һәм алгоритмын билгели.

2. Әлеге методика ярдәмче программаның нәтижәлелеген исәпләүнең төгәл (каршы килми торган һәм хужалык итүче субъектларның икътисадый тәртибе кагыйдәләрен чагылдыра торган) методын тасвирлауны үз эченә ала.

3. Әлеге методика Ярдәмче программа-2 не эшләүдә, экспертизада һәм тормышка ашыруда катнашучы барлык милек формасындагы предприятиеләр һәм оешмалар өчен каралган.

4. Әлеге методика Ярдәмче программа-2 нең аерым юнәлешләрен һәм чараларын эшләү һәм бәяләү буенча норматив методик документларны булдыру өчен нигез буларак кабул ителергә мөмкин.

5. Әлеге методика Россия Федерациясе Икътисад министрлыгы, Россия Федерациясе Финанс министрлыгы һәм Россия Федерациясенең Төзелеш, архитектура һәм торак сәясәте буенча Дәүләт комитеты тарафыннан расланган инвестицион проектларның нәтижәлелеген бәяләү буенча методик рекомендацияләргә нигезләнә.

6. Бәяләр агымы Ярдәмче программа-2 чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә агымдагы һәм киләсе чорларда тулай эчке продуктны арттыру буларак билгеләнә.

7. Саф бәя агымы аны тәэмин итү өчен кирәк булган чыгымнарны исәпкә кертмәгән бәя агымы буларак билгеләнә.

8. Бәяләрнең саф дисконтланган агымы база чорына китерелгән (дисконтлау коэффициентын исәпкә алып) саф бәя агымы булып тора.

9. Зыян күләме нормативы 2017 елдан 2019 елга кадәр куллану бәяләре индексын исәпкә алып билгеләнгән һәм 5,728 млн.сумга тигез итеп кабул ителә.

10. Ярдәмче программа-2 чаралары нәтижәләрен билгеләгәндә түбәндәгеләрне исәпкә алырга кирәк:

а) база чорында федераль бюджетның чыгым өлешенең тулаем эчке продуктка мөнәсәбәте;

б) тулай эчке продуктка турыдан-туры финанс кертеме;

в) тулай эчке продуктка репродуктив һәм мәдәни кертем;

г) бюджет керемнәрен формалаштыруга кертем.

14. Түбәндәгеләр көтелә:

а) тулай эчке продуктка турыдан-туры финанс кертеме Ярдәмче программа-2 чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә тулай эчке продуктның кыйммәтен турыдан-туры арттыру буларак билгеләнә;

б) репродуктив һәм мәдәни кертем киләсе чорларда гамәлгә ашырыла һәм киләчәктә тулай эчке продуктның тиешле үсешен тәэмин итә. Шуна бәйле рәвештә, аларның йогынтысын тулай эчке продукт үсешенең фаразланган темпларының бер өлеше буларак бәяләргә мөмкин;

в) тулай эчке продуктка агымдагы финанс, репродуктив һәм мәдәни кертем тулай эчке продуктта әлеге дәрәжәдәге бюджетның агымдагы өлеше нигезендә бюджет формалаштыруга тиешле өлеш кертә.

12. Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашырудан социаль-икътисадый һәм бюджет нәтижәләлеге, турыдан-туры финанс, репродуктив һәм мәдәни кертемнәрен исәпкә алып, бәяләрнең (тулаем эчке продуктка керткән өлешнең) саф дисконтланган агымы буларак билгеләнә.

13. Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашырудан социаль-икътисадый һәм бюджет нәтижәләлеген исәпләгәндә, тулай эчке продуктны формалаштыруга файда һәм чыгымнар алучы субъектларга бүленмичә генә гомуми кертем бәяләнә.

14. Түбәндәгеләр көтелә:

а) Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыру нәтижәләре үлчәнә, ягъни санлы аңлатма белән үлчәнә торган билгеле бер күрсәткече яки күрсәткечләр жыелмасы бар,

б) Ярдәмче программа-2 нәтижәләренең санлы кыйммәте тулай эчке продуктка кертем формалаштыруга бер үк төрле йогынты ясый, ягъни һәр чараның санлы нәтижәсе белән аның бәясен чагыштырырга мөмкин.

15. Дисконтлау коэффиценты Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыру вакыты дәвамында үзгәрешсез кала.

16. Социаль-икътисадый нәтижә (саф дисконтланган бәя агымы) әлеге формула буенча билгеләнә:

$$NPV = \sum_T \frac{LN_T - \frac{C_T}{z^T}}{k},$$

биредә:

NPV – социаль-икътисади нәтижә (саф дисконтланган бәя агымы);

T – Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру вакыты (ел);

L – зыян күләме нормативы;

N_T – Ярдәмче программа-2 нәтижәсенә сан ягыннан әһәмияте тиешле елда;

C_T – Ярдәмче программа-2 чараларын гамәлгә ашыруга чыгымнар, тиешле елларга бәяләр фаразын исәпкә алып;

z^T – 2012 ел дәрәжәсенә карата инфляция индексы;

k – дисконтлау коэффициентының даими зурлыгы.

17. Инфляция индексы 2012 ел дәрәжәсенә карата түбәндәге формула буенча билгеләнә:

$$z^T = \prod_{2013}^T \frac{(100 + j)}{100},$$

биредә:

j – Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыру вакытына инфляциянең фаразланган темплары (процент).

18. Социаль-икътисадый нәтижә Ярдәмче программа-2 не тормышка ашыру нәтижәсендә формалаштырылган саф бәя агымын формалаштыруга агымдагы кертемнән гыйбарәт.

19. Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыруның бюджет нәтижәләлеге Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыру нәтижәсендә бюджет формалаштыруга кертемнән чиста дисконтланган агымы буларак билгеләнә. Аны исәпләгәндә, чыгымнарны исәпкә алып, Ярдәмче программа-2 чараларының бюджет керемнәрен формалаштыруга керткән өлеше бәяләнә.

20. Ярдәмче программа-2 чараларының бюджет керемнәрен формалаштыруга керткән кертеме тулай эчке продуктта бюджет өлеше буларак билгеләнә.

21. Бюджет нәтижәләлеген исәпләп чыгарганда:

а) дисконтлау коэффициенты социаль-икътисадый нәтижәне исәпләгәндәге дисконтлау коэффициентына тигез кабул ителә;

б) инфляция темпы һәм индексы социаль-икътисадый нәтижәне исәпләгәндәге күрсәткечләргә тигез кабул ителә;

в) зыян күләме нормативы социаль-икътисадый нәтижәне исәпләгәндәге зыян күләменә нормативына тигез кабул ителә.

22. Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыруның бюджет нәтижәләлеге (бюджет формалаштыруга кертемнең саф дисконтланган агымы) түбәндәге формула буенча билгеләнә:

$$NPV_b = \sum_t \frac{LN_t \times t - \left(\frac{C_{bt}}{z^t}\right)}{k},$$

биредә:

NPV_b – Ярдәмче программа-2 не гамәлгә ашыруның бюджет нәтижәләлеге (бюджет формалаштыруга кертемнең саф дисконтланган агымы);

t – база чорында (2010 ел) тулай эчке продуктта бюджетның исәп-хисап өлеше;

C_{bt} – тиешле елларга бәяләр фаразын исәпкә алып, Программа чараларын тормышка ашыруга бюджет чыгымнары.

Бюджет нәтижәләлеге программаны тормышка ашыру нәтижәсендә формалашкан бюджетка саф кертем агымын формалаштыруга агымдагы кертемнән гыйбарәт.

Эшләр идарәчесе

Р.З.Миньяжева

«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында жәмәгать тәртибен тәмин итү һәм жинаятьчелеккә каршы тору»
2020 елның _____
_____ номерлы Программасына 3
нче кушымта

«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районы
халкы арасында наркоманияне профилактикалау»
Ярдәмче программасы

Ярдәмче программаның паспорты

Ярдәмче программаның исеме	«2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районы халкы арасында наркоманияне профилактикалау» (алга таба – Ярдәмче программа-3)
Ярдәмче программа-3 нең муниципаль заказчысы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программа-3 нең төп эшләнүчеләре	Кукмара районы эчке эшләр министрлыгы, «Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе» муниципаль учреждениесе, «Кукмара районы үзәк хастаханәсе» дәүләт автоном сәләмәтлек саклау учреждениесе

<p>Ярдәмче программа-3 нең төп башкаручылары</p>	<p>Кукмара муниципаль районы буенча Эчке эшләр бүлеге (килешү буенча); «Кукмара районы үзәк хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе; «ТР Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе» МУ «ТР Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе» МУ Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге (килешү буенча); «Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе» МУ; «Кукмара районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге» дәүләт бюджет учреждениесе (килешү буенча); Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты каршындагы Балигь булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе</p>
<p>Ярдәмче программа-3 нең максатлары һәм бурычлары</p>	<p>Наркотикларны законсыз тарату һәм медицинага кагылышсыз рәвештә куллану масштабларын киметү. Хокук саклау органнарының наркотикларның законсыз әйләнешенә каршы көрәш буенча көчләрен арттыру. Наркотикларга бәйле кешеләргә дөвалау һәм реабилитацион ярдәм күрсәтү, туганнары белән психотерапевтик эш системасын камилләштерү. Халыкта наркотик куллануга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыру. Балаларны һәм яшьләрне кызыксынулары буенча берләшмәләрдә, физик культура һәм спорт белән системалы шөгыйльләнүгә жәлеп итү өчен шартлар тудыру, волонтерлык хәрәкәтен үстерү. Наркотикларга каршы эшчәнлекне оештыру, норматив-хокукый һәм методик тәмин итүне камилләштерү.</p>
<p>Ярдәмче программа-3 не тормышка ашыру вакыты һәм этаплары</p>	<p>2021 – 2023 еллар</p>
<p>Ярдәмче программа чаралары исемлеге</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хокук саклау органнарының наркотикларның законсыз әйләнешенә каршы көрәш буенча көчләрен активлаштыру. 2. Наркотикларга бәйле кешеләргә дөвалау һәм реабилитацион ярдәм күрсәтү, туганнары белән психотерапевтик эш системасын камилләштерү. 3. Халыкта сәламәт яшәү рәвешен алып баруга юнәлеш һәм наркотиклар куллануга тискәре караш формалаштыру. 4. Балаларны һәм яшьләрне кызыксынулары буенча берләшмәләрдә, физик культура һәм спорт белән системалы шөгыйльләнүгә жәлеп итү өчен шартлар тудыру, волонтерлык хәрәкәтен үстерү. 5. Наркотик кулланучыларны комплекслы тернәкләндерү һәм ресоциальләштерү. 6. Наркотикларга каршы эшчәнлекне оештыру, норматив-хокукый һәм методик тәмин итүне камилләштерү.

<p>Ярдәмче программа-3 не тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижэләре</p>	<p>Ярдәмче программа-3 чараларын гамәлгә ашыру 2023 елга түбәндәгеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк: тикшерелгән наркожинаятъләрнең өлеше арту 100,5 процентка кадәр; наркомания белән авыручылар контингентының артуы (ачыкланган һәм теркәлгән) 105 процентка кадәр; наркотикларга каршы юнәлешле ата-аналар гомуми укыту программалары белән колачланган ата-аналар өлеше үсеше 105 процентка кадәр; балалар һәм яшьләрнең гомуми исәбендә кызыксынулары буенча түгәрәкләрдә, физик культура һәм спорт, волонтерлык эшчәнлегә белән даими шөгыйльләнүче балалар һәм яшьләр өлеше үсеше 105 процентка кадәр; семинарларда һәм наркотикларга каршы юнәлештәге квалификация күтәрү курсларында белем алган белгечләрнең өлеше арту 110 процентка кадәр.</p>
---	---

Башкарма комитет эшләр башкаручысы
Р.З.Мингазова

1. Ярдәмче программа-3 не гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы Төп проблемалар һәм аларны чишү юллары

Наркотик чараларның законсыз әйләнеше белән шөгьльләнүче затларны ачыклау, шулай ук әлеге линия буенча жинаятьләрне ачыклау буенча эшне активлаштыру максатыннан түбәндәге чаралар күрелгән:

- наркотикларның законсыз әйләнешенә катнашы булган затлар турында кәргән оператив мәгълүматка анализ ясала.

- НОН һәм наркопритоннарны ачыклау буенча даими рәвештә максатчан рейдлар үткәрелә. Рейдлар үткәру барышында элек хөкем ителгән, шулай ук элек законсыз рәвештә наркотик матдәләр кулланучы кешеләрне, наркотик матдәләр куллану фактына тикшерү үткәрелә, наркотик матдәләр житештерү һәм куллануны ачыклау максатыннан Кукмара районы территориясендә урнашкан притоннар тикшерелә.

2020 елда наркотик чараларның законсыз әйләнеше буенча 9 жинаять теркәлгән, шул исәптән 1 се – наркотик матдәләр саткан, 5 се – законсыз саклаган һәм 2 се – наркотиклы үсемлекне законсыз рәвештә үстерү факты буенча. РФ КоАП 6.8 ст. һәм РФ КоАП 6.9 ст. Буенча 5 административ беркетмә төзелде.

«Мәк-2020» операциясе барышында, наркотик матдәләр булган кыргызый культураларның үсү урыннарын ачыклау өчен, Эчке эшләр бүлеге хезмәткәрләре ташландык фермалар, күлләр, «Чишмәкәй» бакча-дача жәмгыяте территорияләрен, Кукмара районы аша узучы тимер юл полотносы кырларын тикшерделәр. Шулай ук шәхси хужалыклар һәм авыл жирлекләре территорияләре тикшерелде.

«Мәк-2017» операциясе чаралары үткәру нәтижеләре буенча гомуми мәйданы 40 кв. м. булган кыргызый киндер үсә торган 14 урын ачыкланды. Ачыкланган наркотиклы үсемлекләр тамыры белән жыеп яндыру юлы белән юкка чыгарылды.

2. Ярдәмче программа-3 нең төп максаты, бурычлары.

Ярдәмче программа-3 нең максаты – наркотикларны законсыз тарату һәм медицинага кагылышсыз рәвештә куллану масштабларын киметү;

Ярдәмче программа максатына ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү кирәк: наркотикларның законсыз әйләнешенә каршы көрәш буенча хокук саклау органнарының көчләрен арттыру;

наркотикларга бәйле кешеләргә дөвалау һәм реабилитацион ярдәм күрсәтү, туганнары белән психотерапевтик эш системасын камилләштерү.

халыкта сәламәт яшәү рәвешен алып баруга юнәлеш һәм наркотиклар куллануга тискәре караш формалаштыру.

балаларны һәм яшьләрне кызыксынулары буенча берләшмәләрдә, физик культура һәм спорт белән системалы шөгьльләнүгә жәлеп итү өчен шартлар тудыру, волонтерлык хәрәкәтен үстерү;

наркотикларга каршы эшчәнлекне оештыру, норматив-хокукый һәм методик тәмин итүне камилләштерү.

Ярдәмче программа-3 бурычларын хәл итү өчен түбәндәге чараларны гамәлгә ашыру каралган:

хокук саклау органнарының наркотикларның законсыз әйләнешен кискәтү буенча эш нәтижеләлеген арттыру;

психоактив матдәләрне медицинадан тыш кулланучы затларны дөвалау һәм реабилитацияләү системасын үстерү һәм камилләштерү;

халык, шул исәптән балалар һәм яшьләр арасында сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру;

наркотикларга каршы эшчәнлекне оештыру, норматив-хокукый һәм методик тәмин итүне камилләштерү.

3. Ярдәмче программа-3 не тормышка ашыру механизмы

Ярдәмче программа-3 не эзерләүне планлаштыруны, үзара хезмәттәшлекне, координацияләүне һәм аларның үтәлешен муниципаль заказчы – Ярдәмче программа-3 координаторы гомуми контрольдә тотып, ел саен Ярдәмче программа-3 не гамәлгә ашыру механизмын һәм башкаручыларның составын аныклай, профилактика субъектлары һәм ведомстволарыннан – чараларны үтәү өчен җаваплы затлардан Ярдәмче программа-3 нең үтәлеше турында мәгълүматларны соратып ала.

Ярдәмче программа-3 не тормышка ашыру, аларны үтәү срокларын, чаралар исемлеген үз эченә алган еллык план нигезендә гамәлгә ашырыла.

Ярдәмче программа-3 кә үзгәрешләр кертү Ярдәмче программа-3 чараларының җаваплы башкаручысы тарафыннан гамәлгә ашырыла, яисә билгеләнгән таләпләр нигезендә Кукмара муниципаль районының наркотикларга каршы комиссиясе тәкъдимнән үтәү йөзәннән башкарыла.

Кукмара муниципаль районының наркотикларга каршы комиссиясе утырышларында, профилактика субъектларын, Ярдәмче программа-3 не башкаручы ведомстволар җитәкчеләрен тыңлап, Ярдәмче программа-3 чараларының үтәлешен даими рәвештә карау планлаштырыла.

4. Ярдәмче программа-3 нең икътисадый, социаль һәм экологик нәтижеләлеген бәяләү

Ярдәмче программа-3 чараларын үтәү түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк:
районда легаль булмаган житештерү, наркотиклар ташу һәм тарату инфраструктурасын юк итү юлы белән наркотиклар тәкъдим итүне кыскарту;

Наркотик, психотроп матдәләрне, аларның прекурсорларын, шулай ук көчле тәэсир итүче матдәләрне легаль әйләнештән законсыз әйләнешкә керүенә юл куймау;

наркотикларның яңа төрләре, шулай ук медицинадан тыш куллану өчен файдаланыла торган психоактив средстволар һәм психоактив матдәләр әйләнешенә чик кую;

профилактика, дөвалау һәм реабилитация эше системасын камилләштерү, шулай ук район халкының наркотикларны медицинадан тыш куллануға тискәре мөнәсәбәтен формалаштыру юлы белән наркотикларга ихтыяжны киметү.

катнашмалары законсыз әйләнешенә катнашы булган затларны ачыклау («Легаль булмаган мигрант» операциясе).	буенча УФМС Кукмара районындагы бүлеге (киләшү буенча)									
II. Наркотикларга бәйлә кешеләргә дөваләу һәм реабилитацион ярдәм күрсәтү, туганнары белән психотерапевтик эш системасын камилләштерү.										
2.1. Наркотик һәм психотроп матдәләргә билгеләү өчен диагностик тестлар сатып алырга.	«Кукмара РҮХ» ДАССУ	2021– 2023 еллар	ачыкланган һәм теркәлгән наркомания белән авыручы кешеләр саны арту	100	100,2	100,3	100,4			
2.2. Диагностик, дөваләу һәм реабилитация чараларын үз вакытында күрсәтү максатыннан, наркотик чараларны кулланучыларны иртә ачыклау буенча эшнә активлаштырырга.	«Кукмара РҮХ» ДАССУ	2021– 2023 еллар								
2.3. РҮХ табибларын халыкны наркотиклаштыруны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру мәсьәләләре буенча квалификация күтәрү курсларында укыту.	«Кукмара РҮХ» ДАССУ	2021– 2023 еллар								
2.4. Авыруларны күрсәткечләре буенча Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының Республика наркология диспансерына дөваләугә жиберү.	«Кукмара РҮХ» ДАССУ	2021– 2023 еллар								
2.5. Клиентларга (психоактив	ОСПСиД	2021– 2023								

<p>матдөлөр кулланучыларга) мэгълүмати һәм социаль хезмәтләр күрсәтү:</p> <p>- медицина һәм социаль учреждениеләргә янадан жибәрү һәм озата бару;</p> <p>- Наркомания, ВИЧ һәм башка инфекцияләрне профилактикалау, социаль адаптация, шәхси мәсьәләләр буенча психологлар, табиблар, аларга тиң консультантлар тарафыннан мэгълүмат һәм консультация биру.</p>	<p>ГАУСО «КЦСОН «Тылсым»</p>	<p>еллар</p>								
<p>2.6. «Тылсым» КЦСОН базасында наркотикларга бәйлеләргә һәм аларга бәйлеләргә социаль-психологик хезмәт күрсәтү</p>	<p>ОСПСиД ГАУСО «КЦСОН «Тылсым»</p>	<p>2021– 2023 еллар</p>								
<p>2.7. Наркотикларга бәйле кешеләрне тернәкләндерү курсы узуга мотивлаштыру</p>	<p>ЦРБ, ОМВД, ОСПСиД ГАУСО «КЦСОН «Тылсым»</p>	<p>2021– 2023 еллар</p>								
<p>2.8. Эш урыннары булдырырга, дөвалау һәм тернәкләндерү курсы үткән наркотикларга бәйле кешеләрне эшкә урнаштырырга эш бирүчеләрне мотивлаштыру</p>	<p>ЦТиЗ</p>	<p>2021– 2023 еллар</p>								
<p>2.9. Балигъ булмаган балалар</p>	<p>«Кукмара</p>	<p>2021– 2023</p>								

<p>тәрбиялөүче наркотик кулланучы ата-аналарны ачыклаганда, алга таба ведомствоара учетка кую һәм гаиләдәге бәйләгәзгалары белән тернәкләндерү эшләрен үткөрү максатында балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе утырышында үз вакытында карарга кирәк.</p>	<p>РҮХ» ДАССУ (киләшү буенча), ОМВД (киләшү буенча), ОСЗ (киләшү буенча), УО, КДНиЗП</p>	<p>еллар</p>								
III. Халыкта сәләмәт яшәү рәвешен алып баруга юнәлеш һәм наркотиклар куллануга тискәре караш формалаштыру.										
<p>3.1. «Уңышка юл» проекты кысаларында белем бирү учреждениеләрендә укучыларның ата-аналары белән наркотикларга каршы профилактик эш алып бару</p>	<p>Мәгариф идарәсе</p>	<p>2021– 2023 еллар</p>	<p>агымдагы елда наркотикларга каршы гомуми белем бирү программаларында катнашкан ата-аналарның наркотикларга каршы программаларда катнашучыларның гомуми санына карата өлеше</p>	<p>100</p>	<p>100</p>	<p>100</p>	<p>100</p>			
<p>3.2. Укучылар һәм студентларның «Наркомания һәм нарकोжинаятьчелек профилактикасы» фәнни-тикшеренү эшләре олимпиадасында катнашу</p>	<p>Мәгариф идарәсе</p>	<p>2021– 2023 еллар</p>								

3.3. «Белергә хокукым бар!» интернет-дәресләр үткөрү	Мәгариф идарәсе	2021– 2023 еллар								
3.4. Наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллануны иртә ачыклау максатларында түбәндәгеләрне үткөрергә:										
3.4.1. наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллану-кулланмауга укучыларны, студентларны һәм чакырылыш яшендәге затларны профилактик медицина тикшерүләре	«Кукмара РҮХ» ДАССУ, Мәгариф идарәсе	2021– 2023 еллар								
3.4.2. һөнәри эшчәнлекнең аерым төрләрен гамәлгә ашыручы һәм наркомания белән авыручылар өчен чикләүләр билгеләнгән югары куркыныч чыганагы белән бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыручы затларга наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллану-кулланмауга башлангыч (эшкә кергәндә) һәм периодик медицина тикшерүләрен үткөрергә;	«Кукмара РҮХ» ДАССУ, предприятие, учреждение һәм оешмалар житәкчеләре	2021– 2023 еллар								
3.5. Укучылар һәм студентлар өчен наркотикларга каршы эчтәлекле профилактик спектакльләр күрсәтүне оештырырга.	Мәдәният идарәсе, Мәгариф идарәсе	2021– 2023 еллар								
3.6. Белем бирү оешмаларында, учреждениеләрдә һәм	«Кукмара РҮХ»	2021– 2023 еллар								

<p>предприятиеләрдә тематик чыгышлар, лекцияләр, әңгәмәләр үткәрү.</p>	<p>ДАССУ (киләшү буенча), Мәгариф идарәсе,, предприятие, учреждение һәм оешмалар житәкчеләре</p>	<p>еллар</p>																	
<p>3.7. Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы китапханәләрендә профилактик эш оештыру: - даими эшләп килүче китап күргәзмәләрен «Наркомания – дорога в никуда», «21 гасырда наркотикларсыз», «Яшьләр наркотикларга каршы» дигән яңа әдәбият белән тулыландыру - «Без наркотикларга каршы!», «Полет и падение» стендларын һ. б. ясау - китапханәләрдә «Тормышыңны жимермә», «Упкын янәшәсендә», «Яшьләр наркотикларга каршы» дигән буклетлар, «Бәла булмасын өчен» листовкаларын булдыру - «Наркотикларсыз тормыш» айлыгын оештыруда һәм үткәрүдә актив катнашу, «Без тормышны сайлайбыз!» акцияләрендә катнашу</p>	<p>Мәдәният идарәсе, Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы</p>	<p>2021– 2023 еллар</p>																	

- барлык китапханэлэрдэ дә тематик папкалар һәм картотекалар булдыру.									
3.8. «Хезмэт даны» («Трудовая слава») газетасы битләрендә наркотикларга каршы район комиссиясе эшчәнлеген яктырту, шул ук мэгълүматны «Кукмара авазы» радиосында, kukmor-rt.ru сайтында кабатлау	«Татмедиа» Агентлыгы филиалы «Хезмэт даны» («Трудовая слава») газетасы редакциясе (киләшү буенча)	2021– 2023 еллар							
3.9. Районда хокук саклау органнары, мэдәни-агарту, мэгариф учреждениеләре тарафыннан үткәрелә торган чараларны яктырту.	«Татмедиа» филиалы «Хезмэт даны» («Трудовая слава») газетасы редакциясе (киләшү буенча)	2021– 2023 еллар							
3.10. «Без – сәламәт яшәү рәвеше өчен» рубрикасын булдыру һәм «Хезмэт даны» («Трудовая слава») район газетасында наркотикларга каршы тематика материалларын	«Татмедиа» филиалы «Хезмэт даны» («Трудовая слава») редакциясе (киләшү буенча)	2021– 2023 еллар							

<p>урнаштыру:</p> <p>– «Без – саламат яшәү рәвешә өчен» махсус полосаларын әзерләү – айга 1 тапкыр.</p> <p>– 26 июнь – Халыкара наркотик чараларны явыз ният белән куллануга һәм аларның законсыз әйләнешенә каршы көрәш көненә багышланган материаллар әзерләү – елга 1 тапкыр.</p> <p>– РҮХнең табиб наркологы белән интервьюны елга 1 тапкыр бастырып чыгару.</p> <p>- коррупциягә каршы тору мәсьәләләре буенча районның хокук саклау органнары эшчәнлегә турында материалларны бастырып чыгару</p>	газетасы редакциясе (киләшү буенча)								
3.12 . Наркотикларга каршы профилактика эшенә ижтимагый оешмаларны, традицион конфессияләреннә дини берләшмәләре житәкчеләрен жәлеп итәргә.	Наркотикларга каршы комиссия	2021– 2023 еллар							
3.13. Наркоманияне профилактикалауда социаль реклама,	Наркоманияне профилактикалау	2021– 2023 еллар							

күрсәтмә агитацияне киң куллану.	субъектлар ы									
IV. Балаларны һәм яшьләрне системалы дәрәсләргә жәлеп итү өчен шартлар тудыру, физик культура һәм спорт, волонтерлар хәрәкәтен үстерү түгәрәкләрендә										
4.1. Яшәү урыны буенча спорт секцияләрендә, ижади түгәрәкләрдә, яшүсмерләр һәм яшьләр өчен булган мәнфәгатьләр буенча клубларда шөгьльләнүчеләр санын арттыру. Риск төркемнән балаларны спорт мәктәпләрендә, ДОО (П)Ц, яшьләр, яшүсмерләр клубларында Балалар сәнгать мәктәбендә занятиеләргә жәлеп итү	Мәгариф идарәсе, Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, Мәдәният идарәсе	2021– 2023 еллар	балалар һәм яшьләрнең гомуми исәбендә даими рәвештә түгәрәкләрдә физик культура һәм спорт, волонтерлык эшчәнлегә белән шөгьльләнүче балалар һәм яшьләрнең өлеше, процент	100	102	104	106			
4.2. «Мөстәкыйль балалар» проектын гамәлгә ашыру кысаларында районның белем бирү оешмаларына балалар һәм яшүсмерләрдә шәхси, рухи һәм әхлакый кыйммәтләрне аңлауны стимуллаштыруга юнәлдерелгән методикалар кергү.	Мәгариф идарәсе	2021– 2023 еллар								
4.3. Яшүсмерләр һәм яшьләр арасында агитацион-массакүләм чаралар үткәрү: - «Сәламәт булу – модада!», «Живи ярко!» һ.б. район акцияләре; - укучы яшьләр арасында «Студентлар	УДМС, УК, УО	2021– 2023 еллар		100	102	104	106			

кышы», «Студентлар көзе» үзешчән ижат фестивальләре;	УДМС, УК									
- КВН уеннары;	УК, УДМС, УО									
Бөтендөнъя тәмәкесез көн кысаларында «Яңгыра, минем гитара» гитара астында жыр башкаручыларның конкурс-фестивале;	УДМС, УК									
Яшьләр көненә багышланган чаралар;	УДМС, УК									
- футбол буенча ишегалды һәм урам командалары арасында ярышлар;	УДМС, СП									
- сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау буенча ирекле акцияләр;	УК, УДМС, УО, ОСЗ									
- Республика көненә багышланган спорт-күнел ачу чаралары;	УДМС, УК									
- жәйге чорда сәламәтләндрү лагерьларында наркотикларга каршы профилактик чаралар оештыру;	УДМС, УК, УО									
- яшьләр арасында минифутбол район ярышлары;	УДМС									
- тематик дискотекалар;										
- Халыкара наркоманигә һәм наркотикларның законсыз әйләнешенә										

каршы көрөш көнө, Бөтөндөнья тэмәкесез көн, Бөтөндөнья СПИДка каршы көрөш көнө кысаларында чаралар	Мәдәният идарәсе УДМС, УК, УО, ОСЗ, ГАУЗ «Кукморска я ЦРБ»									
4.4. Наркотикларга каршы эшчәнлеккә юнәлдерелгән проектларның республика конкурсларында катнашу (грантлар алу).	УО, УК, УДМС, ОСЗ	2021– 2023 еллар								
4.5. «Наркотикларсыз тормыш» республика акциясе кысаларында чаралар үткөрү.	Наркомани яне профилакти калау субъектлар ы	2021– 2023 еллар								
V. Наркотик кулланучыларны комплекслы реабилитацияләү һәм ресоциальләштерү.										
5.1. Наркотикларга бәйлә кешеләрне тернәкләндерү курсы узарга мотивлаштыру	ЦРБ, ОМВД, ОСПСиД ГАУСО «КЦСОН «Тылсым»	2021– 2023 еллар	ачыкланган һәм теркәлгән наркомания белән авыручы кешеләр саны арту	100	102	103	104			
5.2. Эш урыннары булдырырга, дөвалау һәм тернәкләндерү курсы үткән наркотикларга бәйлә кешеләрне эшкә урнаштырырга эш бирүчеләрне	ЦТиЗ	2021– 2023 еллар								

мотивлаштыру										
5.3. Балигъ булмаган балалар тәрбияләнүче наркотик кулланучы ата-аналарны ачыклаганда, алга таба ведомствоара учетка кую һәм гаиләдәге бәйләгәззалары белән тернәкләндерү эшләрен үткәрү максатында балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе утырышында үз вакытында карарга кирәк.	«Кукмара РҮХ» ДАССУ (киләшү буенча), ОМВД (киләшү буенча), ОСЗ (киләшү буенча), УО, КДНиЗП	2021– 2023 еллар								
5.4. Элеккеге наркотикларга бәйлә кешеләргә самореализация өчен шартлар тудыру: -спорт, ижат белән шөгыйльләнүгә тарту.	УК, УДМС, ОСЗ (киләшү буенча)	2021– 2023 еллар								
VI. Оештыру, норматив-хокукый һәм методик яктан наркотикларга каршы эшчәнлекне тәмин итүне камилләштерү										
6.1. Халык арасында наркоманияне кисәтүгә юнәлдерелгән семинарларда, тренингларда, «түгәрәк өстәлләрдә» белгечләрнең катнашуы.	АНК, УО, УК, ОСЗ (киләшү буенча), УДМС,»Ку кмара РҮХ» ДАССУ (киләшү буенча), ОМВД	2021– 2023 еллар	наркотикларга каршы юнәлештәге семинарларда һәм квалификация күтөрү курсларында белем алган белгечләр өлеше	100	102	103	104			

	(килешү буенча)									
6.2. Наркотикларга каршы эшчәнлек белән шөгыйльләнүче белгечләрне квалификация күтәрү курсларында укыту.	ОМВД (килешү буенча), «Кукмара РҮХ» ДАССУ (килешү буенча), ОСЗ (килешү буенча), УО, УДМС, УК	2021– 2023 еллар								
6.3. Район, авыл һәм мәктәп китапханәләрен наркотикларга каршы әдәбият белән тәэмин итү, тематик күргәзмәләр үткөрү.	Мәдәният идарәсе	2021– 2023 еллар								
6.4. Мәгариф учреждениеләрендә, предприятиеләрдә, оешмаларда һәм учреждениеләрдә наркоманияне профилактикалау буенча методик әдәбият һәм күрсәтмә агитация чаралары тарату.	УО, ИК, УДМС, предприятие, оешма һәм учреждение житәкчеләре	2021– 2023 еллар								
6.5. kukmor-rt.ru сайтында сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау буенча социологик сораштыру оештыру һәм үткөрү	«Татмедиа» Агентлыгы филиалы «Хезмәт даны»	2021– 2023 еллар								

	(«Трудовая слава») газетасы редакциясе (килешү буенча).									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Кыскартулар исемлеге:

ОМВД – Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлеге;

СП – Кукмара муниципаль районы авыл жирлекләре Башкарма комитеты;

УДМС – Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләрә һәм спорт идарәсе;

УК – Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе;

УО – Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе;

АНК – Кукмара муниципаль районының наркотикларга каршы көрәш комиссиясе;

ОСЗ – Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге;

ЦБС (УКС) – Кукмара муниципаль районының Үзәкләштерелгән китапханәләр системасы;

КДНиЗП – балигъ булмаганнар эшләрә һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе;

УФМС – (ФМХИ) Россия Федераль миграция хезмәте идарәсенен Татарстан Республикасы буенча Кукмара районындагы бүлекчәсе

Эшләр идарәчесе

Р.З.Минһажева

2021 – 2023 елларга Кукмара муниципаль районында

"Халык арасында наркоманияне профилактикалау»

ярдәмче программасы өчен

Кукмара РҮХ ДАССУ үткәрә торган чаралар

№	Чаралар	Финанслау	Башкаручылар	Вақыты	Контроль
---	---------	-----------	--------------	--------	----------

1	Диагностик, дэвалау һәм реабилитация чараларын үз вакытында күрсәтү максатыннан, наркотик чараларны кулланучыларны иртә ачыклау буенча эшне активлаштырырга.	Мәжбүри медицина иминияте	нарколог	даими	Баш табиб
2	Авыруларны күрсәткечләре буенча Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының Республика наркология диспансерына дэвалауга жиберү.	Мәжбүри медицина иминияте	нарколог	факт буенча	Баш табиб
3	РҮХ табибларын исереклеккә экспертиза, дэвалау, халыкны наркотиклаштыруны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру мәсьәләләре буенча квалификация күтәрү курсларында укыту үткәргә	Мәжбүри медицина иминияте бюджеттан тыш		план нигезендә	Баш табиб
4	Балигъ булмаган балалар тәрбияләүче ата-аналар арасында наркотик кулланучыларны ачыклаганда - ведомствоара учетка кую һәм гаиләнең бәйлә эгъзалары белән реабилитация эшләре үткөрү максаты белән балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе утырышында үз вакытында карап тикшерергә.	-	нарколог	факт буенча	Баш табиб

5	Наркотик чараларны билгеләү өчен диагностик экспресс-тестлар сатып алырга.	бюджеттан тыш			
6	Наркология кабинетында исәптә торучы наркотик чаралар кулланучы затларны системалы рәвештә Эчке эшләр органнары белән берлектә тикшерү үткәргә.	-	нарколог	квартал саен	Баш табиб
7	наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллану-кулланмауга укучыларны, студентларны һәм чакырылыш яшендәге затларны профилактик медицина тикшерүләре үткәргә	Мәжбүри медицина иминияте	нарколог	Факт буенча	Баш табиб
8	Наркомания белән авыручыларга наркотик чаралар һәм психотроп матдәләр куллану-кулланмауга карата чикләүләр куелган занятиеләрдә куркыныч чыганагы белән бәйле эшчәнлек һәм һөнәри эшчәнлекнең аерым төрләрен гамәлгә ашыручы затларга башлангыч (эшкә кергәндә) һәм даими медицина тикшерүләре үткәргә-	-	нарколог	Факт буенча	Баш табиб
9	Белем бирү оешмаларында, учреждениеләрдә һәм предприятиеләрдә тематик чыгышлар, лекцияләр, әңгәмәләр үткәрү	-	медицина хезмәткәрләре	План буенча	Баш табиб
10	Белгечләрнең халык арасында наркоманияне кисәтүгә юнәлдерелгән семинарларда,		медицина	План буенча	Баш табиб

	тренингларда, «түгэрэк өстэллэрдә» катнашуы		хезмәткәрләре		
11	Башкарылган эшләр турында хисап тоту	-	медицина хезмәткәрләре	ел саен	Баш табиб